

Volonterstvo u srednjim školama Zadra i Varaždina iz perspektiva ravnatelja i učenika gimnazijskih programa

Okreša Đurić, Ela

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:739968>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-30**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište u Zadru

Odjel za pedagogiju

Sveučilišni diplomski dvopredmetni studij pedagogije

Ela Okreša Đurić

**Volonterstvo u srednjim školama Zadra i
Varaždina iz perspektiva ravnatelja i učenika
gimnazijskih programa**

Diplomski rad

Zadar, 2019.

Sveučilište u Zadru

Odjel za pedagogiju

Sveučilišni diplomski dvopredmetni studij pedagogije

Volonterstvo u srednjim školama Zadra i Varaždina iz perspektiva ravnatelja i učenika
gimnazijskih programa

Diplomski rad

Student/ica:

Ela Okreša Đurić

Mentor/ica:

izv. prof. dr. sc. Jasmina Vrkić Dimić

Zadar, 2019.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Ela Okreša Đurić**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Volonterstvo u srednjim školama Zadra i Varaždina iz perspektiva ravnatelja i učenika gimnazijskih programa** rezultat mojeg vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojeg rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojeg rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 22. lipnja 2019.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Određenje volonterstva i pozicija volontera	3
2.1. Definiranje volonterstva prema zakonu i literaturi	3
2.1.1. Zakon o volonterstvu.....	3
2.1.2. Volontiranje u literaturi.....	4
2.2. Etički kodeks volontera i Načela volontiranja	5
2.3. Oblici i područja volonterstva.....	9
2.4. Tko su volonteri?	10
2.5. Važnost volontiranja	13
3. Promicanje volonterstva	15
3.1. Promicanje volonterstva izvan škola.....	15
3.2. Promicanje volonterstva u školama	17
3.2.1. Volonterstvo u školi iz perspektive ravnatelja.....	18
4. Metodologija rada	22
4.1. Predmet istraživanja	22
4.2. Cilj istraživanja	22
4.3. Zadaci istraživanja	22
4.4. Postupak istraživanja.....	23
4.5. Ispitanici	24
4.6. Vrijeme i mjesto provođenja istraživanja.....	25
4.7. Obrada podataka	25
5. Analiza i interpretacija rezultata	27
5.1. Čestina i područja volontiranja	27
5.2. Mišljenje učenika o volonterstvu	29

5.3.	Faktori koji utječu na motivaciju učenika za volonterstvo.....	34
5.4.	Mišljenje učenika o zastupljenosti teme volonterstva u medijima, obitelji i školi 37	
5.5.	Mišljenje učenika o osobinama koje osoba ima i koje stječe volonterstvom...41	
5.6.	Ponuđena područja volonterstva te područja koja učenici preferiraju	42
6.	Zaključak.....	44
7.	Literatura	46
8.	Popis slika i tablica.....	49
9.	Prilozi.....	50
10.	Sažetak.....	55
11.	Summary	56

1. Uvod

Središnji pojam ovog rada jest volonterstvo koje nema jednu, čvrstu definiciju kojom se određuje. Usprkos tome, najvažniju ulogu imaju elementi dobrovoljnosti, dobrobiti i besplatnosti. Ono što volonterstvo čini posebnim je upravo taj spoj dobre volje koju osoba ima i odsutnost materijalne ili neke druge koristi koju volonter¹ dobiva za svoje aktivnosti.

Volonterstvo kao aktivnost javlja se od najranijeg doba kad su ljudi surađivali s pukim ciljem pomaganja i dobrotvornosti. Danas se volonterstvo javlja u neformalnom i formalnom obliku te se sve više organizacija bavi uređenjem, ponudom i vođenjem formalnih volonterskih aktivnosti. Važnost volonterstva na individualnoj razini očituje se nizom pozitivnih karakteristika koje pojedinac razvija kroz sudjelovanje u volonterskim angažmanima. Europska povelja o volonterstvu koja je donesena 1998. godine, kod definiranja volonterstva, između ostalih, spominje i elemente miroljubivosti, slobode izbora, aktivnu građansku ulogu za dobrobit zajednice, solidarnost i samoorganizaciju ljudi za rješavanje problema (Bežovan, 2004 prema Barić, 2008).

Norveška je, prema podacima Eurostata (ažuriranima u svibnju 2019.), vodeća prema postotku volontera u dobi od 16 godina i više. Skoro polovina norvežana, njih 48%, sudjeluje u volonterskim aktivnostima, a nakon njih slijede građani Nizozemske, Danske, Luxemburga, Švicarske, Švedske, Finske, Islanda, Slovenije i Irske. Prema tim podacima, Hrvatska ima 9.7% volontera, što je čak 38.8% manje od Norveške (URL 7). Spomenuta razlika u postotku volontera ukazuje na potrebu razvoja ovog područja u Hrvatskoj. Zato ovaj rad želi aktualizirati volonterstvo kroz istraživanje provedeno s učenicima o njihovom angažmanu, mišljenju i spoznajama o volonterstvu. Uz to, rad uključuje i perspektivu ravnatelja srednjih škola i njihovo mišljenje o volonterskom angažmanu.

U nastavku rada prikazano je određenje pojma volonterstva prema različitim izvorima te dokumenti koji uređuju volonterske aktivnosti. Nakon toga slijede oblici i područja volonterstva, opis volontera kroz njihove glavne karakteristike te važnost volonterskog angažmana. Nakon toga govorit će se o promicanju volonterstva u

¹ U ovom radu korišteni izrazi koji imaju rodni izričaj odnose se na jednak način i na muški i na ženski rod, bez obzira u kojem se rodu koristili.

Hrvatskoj s obzirom na to odvija li se ono izvan ili unutar škole. Kod promicanja izvan škole bit će prikazane razne organizacije koje se bave takvim aktivnostima, a kod promicanja volonterstva u školi bit će prikazane smjernice iz literature, nakon čega slijedi prikaz provedenih intervjua s ravnateljima srednjih škola s gimnazijskim programima kako bi iz njihove perspektive mogli dobiti uvid u poziciju koju volonterstvo ima u tim odgojno-obrazovnim institucijama. Zatim slijedi središnji dio ovog rada – prikaz metodologije i rezultata, istraživanja koje je provedeno na učenicima gimnazijskih programa u Zadru i Varaždinu. Na kraju rada slijedi zaključak s istaknutim najznačajnijim rezultatima.

Cilj rada je prikazati mišljenje i uključenost srednjoškolskih učenika gimnazijskog programa u volonterske aktivnosti. Poticaj za ovu temu su učenici sami, tj. prepoznavanje njihova odnosa i uključivanja u volonterske aktivnosti u Zadru. Mreža volontera u tom je gradu dobro razvijena, a glavnu ulogu ima Volonterski centar Zadar. S druge strane, uzet je Varaždin kao primjer grada koji nema volonterski centar te koji volonterske angažmane svojim građanima nudi kroz druge oblike organizacija. Rezultati će, uz taj kriterij, biti analizirani i prema spolu učenika i njihovom općem uspjehu postignutom na kraju prošle školske godine.

Na kraju su iskazani najvažniji elementi i rezultati koji će doprinijeti daljnjem razvoju teme volonterstva u Hrvatskoj.

2. Određenje volonterstva i pozicija volontera

Na početku ovog rada, potrebno je osvrnuti se na različite oblike definiranja volonterstva. U nastavku su istaknuti osnovni elementi Zakona o volonterstvu koji je trenutno na snazi te su analizirane sastavnice kojima je volonterstvo definirano u literaturi, a nakon toga slijedi rasprava o Etičkom kodeksu volontera, postojećim oblicima i područjima volonterstva, dok je pri kraju pojašnjena uloga volontera. Naposljetku, izneseni su najvažniji elementi koji ukazuju na važnost volonterstva kao aktivnosti, s osvrtom na važnost takvih aktivnosti kod srednjoškolskih učenika.

2.1. Definiranje volonterstva prema zakonu i literaturi

2.1.1. Zakon o volonterstvu

U svibnju 2007. godine donesena je odluka o proglašenju Zakona o volonterstvu, kojega je Hrvatski sabor donio na sjednici održanoj 18. 5. 2007. godine (Zakon o volonterstvu, 2007). Šest godina kasnije, 14. 2. 2013. godine, donijeta je odluka o proglašenju Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o volonterstvu. Sukladno tome, trenutno važeći zakon za područje volonterstva u Republici Hrvatskoj je Zakon o volonterstvu koji je na snazi od 2.3.2013. (u nastavku: Zakon) (Zakon o volonterstvu, 2013).

Dakle, Zakon (Zakon o volonterstvu, 2013) sadrži nekoliko cjelina koje uređuje, a to su opće odredbe koje se dotiču pojmovnog određenja, 9 temeljnih načela volontiranja, tijela koja su nadležna za provedbu zakona te mjera i aktivnosti, Etički kodeks volontiranja, državna nagrada za volontiranje, ugovor o volontiranju, prijava i obveze volontera i organizatora volontiranja te su naposljetku tu dijelovi Zakona koji se tiču nadzora primjenom kaznenih te završnih odredbi.

Volontiranje se Zakonom (Zakon o volonterstvu, 2013) prepoznaje kao aktivnost ili usluga te se ističe nekoliko elemenata do kojih dovodi uključenost u volonterske aktivnosti. Tu se navodi bolja kvaliteta života, osobni razvoj te aktivno uključivanje pojedinca u društvena zbivanja, a uz to se spominje i doprinos ka razvoju demokratskog društva.

Prema Članku 3. ovog Zakona vidimo da se volontiranjem smatra „dobrovoljno ulaganje osobnog vremena, truda, znanja i vještina kojima se obavljaju usluge ili

aktivnosti za dobrobit druge osobe ili za zajedničku dobrobit, a obavljaju ih osobe na način predviđen ovim Zakonom, bez postojanja uvjeta isplate novčane nagrade ili potraživanja druge imovinske koristi za obavljeno volontiranje, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno“ (Zakon o volonterstvu, 2013:1).

Dakle, iz ovoga možemo izvući fundamentalne odrednice volontiranja prema Zakonu. Kao prvo se spominje koncept dobrovoljnosti, što ukazuje na to da osoba koja sudjeluje u volonterским aktivnostima mora potpuno samostalno, bez ičije prisile, donijeti odluku za sudjelovanje. Uz to, kao druga temeljna odrednica volontiranja navodi se dobrobit te se za kraj naglašava da se za volonterске aktivnosti ne smiju isplaćivati novčane nagrade ili potraživati neki drugi oblici koristi.

2.1.2. Volontiranje u literaturi

Nakon prikazanog zakonskog određenja volontiranja, važno je izdvojiti neke odrednice volonterstva i volonterских aktivnosti iz različitih relevantnih izvora. Kod prikaza rezultata istraživanja, autorica Gordana Forčić (2007) ističe važnost volontiranja napominjući da je ono element od velike važnosti za današnje, suvremeno društvo jer uključivanjem u takve aktivnosti, pojedinac doprinosi svojoj zajednici i društvu te njihovom razvoju. Nadalje, autorica ističe postojanje različitosti tumačenja volontiranja gdje navodi tradicionalno razumijevanje prema kojem Govaart i suradnici (2001 prema Forčić, 2007) preciziraju suvremeno razumijevanje volontiranja koje se provodi kroz uzajamnu podršku, davanje usluga te aktivno uključivanje u društvo. Uzajamna podrška se odnosi na bliski krug ljudi, davanje usluga na nešto višu, organiziranu institucijsku razinu, a volonterstvo koje se odvija aktivnim uključivanjem u društvo je, prema Forčić (2007), noviji oblik volonterstva u Hrvatskoj koji uključuje „aktivno sudjelovanje u političkim, neprofitnim organizacijama, neformalnim građanskim inicijativama i interesnim grupama“ (Forčić, 2007:12). Dakle, ovdje se može vidjeti naglasak na značaju volontiranja na razini društva te doprinosa takvih akcija ka iniciranju promjena u društvu.

U članku *Odnos mladih prema volontiranju, radu i slobodnom vremenu* autora Zlatka Miliše (2008), vidi se stavljanje naglaska na važnost volontiranja za razvoj ličnosti pojedinca. Naime, autor govori da osoba samim volontiranjem uči i spoznaje vrijednosti rada u odgojnom smislu. Takvim prosocijalnim ponašanjem, pojedinac se usmjerava na zajedničko dobro i razvoj samoaktualizacije. Uz to, Miliša (2008) navodi i aspekt

volontiranja kao načina na koji osoba doprinosi zajednici i društvu, ali i stiče vrijednosti koje su od velike važnosti za međuljudske odnose (npr. solidarnost, mir, tolerancija, zajedništvo itd.). Ukratko, autor sažima važnost volontiranja opisujući ga kao „jedan od najsnažnijih elemenata koji doprinose razvoju i formiranju altruizma kao svjetonazora“ (Miliša, 2008:96).

Josipa Čavar, Jadranka Pavić i Aleksandar Racz (2018), u članku *Procjena stavova i zastupljenost volontiranja u srednjoškolskoj populaciji na području grada Vinkovaca* ističu nekoliko aspekata kojima volonterstvo doprinosi. Uz povoljne posljedice koje ima za zajednicu, autori navode da volonterske aktivnosti utječu na pojedinčev dolazak na željenu poziciju stečenim vještinama, svijesti i savjesti.

Iz navedenih određenja središnjeg pojma ovog rada možemo izvući osnovna obilježja volonterstva. Volonterstvo tako karakterizira aspekt samovolje i želje pojedinca za uključivanjem u neku aktivnost, a istovremena svjesnost da takve aktivnosti nisu popraćene nekim materijalnim dobrom. Sukladno tome, važno je istaknuti utjecaj koji volonterske akcije imaju na zajednicu i razvoj društva, ali istovremeno i na samog volontera, budući da stječe nova znanja i vještine za život te se vrijednosno formira.

2.2. Etički kodeks volontera i Načela volontiranja

Nakon pojmovnog određenja, postoje dvije važne sastavnice koje određuju volonterske aktivnosti, a to su Načela volontiranja (Zakon o volonterstvu, 2013) i Etički kodeks volontera (Etički kodeks volontera, 2008).

Prema Zakonu koji je na snazi, postoji 9 načela prema kojima se uređuju volonterske aktivnosti. Slijedom su to (Zakon o volonterstvu, 2013):

1. Načelo zabrane diskriminacije volontera i korisnika volontiranja

Ovo načelo govori o međuodnosu osoba koje sudjeluju u volonterskim aktivnostima (volonteri, organizatori volontiranja, korisnici volontiranja) te naglašava važnost ravnopravnosti svih osoba bez obzira na boju kože, dob, spolnu orijentaciju, imovinsko stanje, naobrazbu itd.

2. Načelo zaštite korisnika volontiranja

Prema tom načelu, osobita pozornost se pridaje određenim skupinama volontera te Zakon za njih propisuje obaveznu primjerenu stručnu pomoć te nadziranje njihova rada. Zatim, kad se govori o volonterskim aktivnostima u kojima se pružaju usluge djeci, osobama s invaliditetom, starijim i nemoćnim osobama, bolesnim osobama ili osobama koje su potpuno ili djelomice lišene poslovne sposobnosti, volonteri tada ne smiju biti osobe koje imaju izrečene određene sigurnosne mjere te one koje su pravomoćno osuđene (i one protiv kojih se vodi kazneni postupak) za kaznena djela iz nekog područja od velike važnosti za rad s takvim društvenim skupinama.

3. Načelo zabrane iskorištavanja volontera

Sukladno ovom načelu, volontiranje ne smije trajati dulje od 40 sati tjedno u periodu duljem od 3 mjeseca bez prekida od najmanje 3 mjeseca. Osim vremenskih ograničenja, volontiranje je zabranjeno kad se njime u potpunosti zamjenjuje rad koji su dužne obavljati osobe zaposlene u skladu sa Zakonom o radu ili izvršitelji poslova na temelju ugovora o radu.

4. Načelo zaštite maloljetnih volontera

Budući da volonteri mogu biti osobe mlađe od 18 godina, ovim načelom se nastoji zaštititi upravo takve, maloljetne volontere. Maloljetni volonteri (s navršениh 15 godina) mogu sklapati ugovore o volontiranju, međutim mogu biti uključeni u volonterske aktivnosti uz pisanu suglasnost zakonskog zastupnika. Aktivnosti u kojima maloljetnici sudjeluju moraju biti primjerene njima te moraju biti pod nadzorom odrasle osobe. Ono što je specifično za tu skupinu volontera jest to da ne smiju biti uključeni u dugotrajno volontiranje (volonterske aktivnosti koje se provode na tjednoj osnovi dulje od 3 mjeseca).

5. Odgoj za volontiranje

Ovo načelo se odnosi na maloljetne osobe mlađe od 15 godina te načine na koje takve osobe mogu biti uključene u volonterske akcije. Naime, takve skupine volontera mogu biti uključene u volonterske aktivnosti odgojno obrazovnog tipa koje su usmjerene odgoju za volontiranje i zajedničkoj dobrobiti. Organizatori volontiranja u tom slučaju

moгу biti odgojno-obrazovna ustanova i ustanova socijalne skrbi. Osim tih ustanova, volonterske aktivnosti s ciljem odgoja i obrazovanja mogu biti organizirane i od strane pravne osobe, međutim ona mora imati suglasnost nadležnih tijela državne uprave ili jedne od gore navedenih ustanova.

6. Načelo inkluzivnog volontiranja

Volonterske aktivnosti moraju biti kreirane s ciljem da socijalno isključene skupine društva mogu biti uključene u društvo i socijalno osnaživanje. U takvim slučajevima, organizator volontiranja mora pružiti odgovarajući pomoć i nadzor stručnih osoba.

7. Načelo besplatnosti volontiranja

Kao što je već spomenuto kod samog određenja volontiranja, jedan od osnovnih elemenata volonterskih aktivnosti jest besplatnost. Ovim načelom su utvrđeni oblici materijalnih sredstava koji se ne smatraju novčanom nagradom ili imovinskom koristi za volontera. Osim stjecanja imovine ili neke druge materijalne koristi, volonteri ne smiju uvjetovati svoje volontiranje ispunjenjem neke radnje.

8. Načelo dobrovoljnosti i solidarnosti volontiranja

Sukladno načelu, obavljene aktivnosti i usluge se smatraju volontiranjem samo u slučajevima kad volonter slobodnom voljom to čini.

9. Načelo transnacionalnosti volontiranja

Prema ovom načelu hrvatski državljani mogu volontirati izvan Hrvatske, ali isto tako u Hrvatskoj u volonterske aktivnosti mogu biti uključeni i stranci.

Temeljem Zakona, Nacionalni odbor za razvoj volonterstva donio je Etički kodeks volontera (u nastavku: Kodeks) koji se sastoji od dva središnja dijela, a to su Temeljna načela te Etički standardi. „Etički kodeks predstavlja minimalni zajednički sustav vrijednosti koji organizatori volontiranja i volonteri prihvaćaju u svom području djelovanja“ (Etički kodeks volontera, 2008:1). Naime, opća razina na kojoj je pisan Kodeks omogućuje organizatorima volontiranja daljnju razradbu elemenata koje propisuje Kodeks u skladu sa specifičnostima organizacije. U ovom dijelu veći je

naglasak stavljen na Etičke standarde, a Temeljna načela postavljena ovim dokumentom su (Etički kodeks volontera, 2008):

- a) **Načelo sudjelovanja u društvenim procesima**
- b) **Načelo dobrovoljnosti i slobode izbora**
- c) **Načelo zabrane diskriminacije**
- d) **Načelo solidarnosti, promocije i zaštite ljudskih prava**
- e) **Načelo razvoja osobnih potencijala**
- f) **Načelo interkulturalnog učenja i razmjene**
- g) **Načelo zaštite okoliša i brige za održivi razvoj**

Etički standardi Kodeksa obuhvaćaju 3 skupine ljudi, ovisno o njihovoj ulozi u volonterskoj aktivnosti. Prva skupina etičkih standarda se odnosi na organizatore volontiranja. Ukratko, prema tim standardima, organizatori volontiranja kreiraju volonterske aktivnosti, vode brigu o kriterijima uključivanja volontera, o stvaranju povoljnog okruženja, zaduženi su za sustavno praćenje volonterskog rada te za osiguravanje potrebnih resursa. Uz to, oni moraju brinuti o postizanju ravnopravnosti, dužni su poštivati samovoljan početak i kraj volonterskog angažmana te pružiti volonterima informacije u vezi s volonterskim aktivnostima. Naposljetku, organizator volontiranja potiče volontera da doprinese organizaciji, posebnu pažnju pridaje maloljetnim volonterima te volonterski doprinos cijeni i vodi evidenciju o aktivnostima koje provodi u okviru volontiranja (Etički kodeks volontera, 2008).

U nastavku se nalaze Etički standardi koji se odnose na volontere. Za početak, oni moraju biti upoznati sa svom dokumentacijom koja uređuje volonterske aktivnosti, radeći pridonose promicanju rada za opće dobro cijele zajednice, ne izdvajaju sudionike aktivnosti, već su dio skupine. Nadalje, volonteri poštuju ciljeve organizacije, pomažu joj svojim znanjima, vještinama i sposobnostima te se pridržavaju pravila kako bi spriječili moguće nezgode. Što se tiče odnosa s drugima, volonteri poštuju korisnike volontiranja, ne nameću svoja uvjerenja i ne zloupotrebljavaju druge kako bi zadovoljili svoje potrebe. Oni brinu o ugledu organizatora volontiranja te ne smiju davati krive i zbunjujuće informacije o organizaciji, a za sve probleme i pitanja se trebaju obratiti ciljanom osoblju iz organizacije (Etički kodeks volontera, 2008).

Na kraju, Etički standardi se odnose na korisnike volontiranja koji također moraju biti upoznati sa svom dokumentacijom u vezi s volonterskim uslugama. Korisnik volontiranja ne mora pristati na volonterske usluge te je dužan organizatoru volontiranja prijaviti ponašanja koja se kose s etičkim kodeksom (Etički kodeks volontera, 2008).

2.3. Oblici i područja volonterstva

Kao temeljnu podjelu volontiranja možemo spomenuti samu razliku između formalnog i neformalnog volontiranja (Prgić Znika, Kordić, Jeđud Borić, 2015). Formalno (ili organizirano) volontiranje je ono u kojem je organizator volontiranja glavna poveznica između volontera i samih korisnika volontiranja. S druge strane se nalazi neformalno volontiranje u kojem glavnu ulogu igra spontanost i neusiljena pomoć pojedinaca u društvu. Važno je naglasiti da se, gore navedena, definicija volonterstva u Zakonu odnosi isključivo na formalne oblike volontiranja te da će u ovom radu u središte biti stavljene formalne volonterske aktivnosti pa se provedeno istraživanje temelji na upravo tom obliku.

Prema vremenskom razdoblju, volonterske aktivnosti možemo podijeliti na dugotrajno volontiranje (redovito na tjednoj osnovi, dulje od 3 mjeseca), kratkotrajno volontiranje (jednokratno ili povremeno, vremenski ograničeno) i volontiranje u kriznim situacijama (Zakon o volonterstvu, 2013).

Uz ovu, u literaturi se može naići na razne podjele. U nastavku se navode neke od njih. U radovima *Zašto (ne) volontiramo? – Stavovi javnosti o volonterstvu* (Ledić, 2007) te *Volonterstvo i razvoj zajednice – Sudjelovanje građana u inicijativama u zajednici* (Forčić, 2007) možemo naići na jednake vrste volonterskih aktivnosti, a to su: rad za stjecanje iskustva, za zaposlenje, za pripremu događaja, za političke stranke, za crkvu, za školu/vrtić, za lokalnu zajednicu, rad u udruzi i drugo.

Autorica Hrvojka Begović u radu *O volontiranju i volonterima/kama* (2006) ističe da postoje razne podjele, ali je najšira ona s obzirom na područje volonterskog rada. Ona navodi područja: briga za druge ljude (npr. starije, djecu, zlostavljane, društveno marginalizirane), humanitarni rad (npr. pomaganje ljudima na područjima koja su pogođena prirodnom katastrofom ili ratom, uređenje škola, domova i drugih ustanova), socijalni rad (npr. pomaganje u bolnicama i socijalnim ustanovama, borba za ljudska

prava), rad u zaštiti okoliša (npr. čišćenje i uređenje, podizanje ekološke svijesti), kulturni rad (npr. organizacija događaja, očuvanje baštine).

Prema Begović (2006), volonterske aktivnosti mogu se klasificirati i prema vrsti poslova koje volonteri obavljaju, a između ostalih, autorica spominje administrativne poslove, rad na terenu te izradu poslovnih planova.

Iz prikazanog se može uočiti da ne postoji jedna, ustaljena podjela volonterskih aktivnosti kojom se mogu koristiti razne organizacije, već ta klasifikacija varira. Za potrebe ovog rada koristi se klasifikacija autorice Begović (2006) budući da ona, uz samu podjelu, pruža i niz primjera koji daju bolji uvid u ono što se podrazumijeva pod određenim područjem volonterskih aktivnosti.

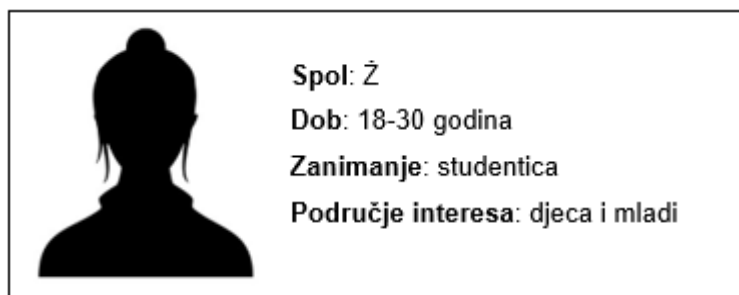
2.4. Tko su volonteri?

U zemljama svijeta volonteri čine veći ili manji dio stanovništva svake pojedine zemlje. U nekim zemljama su politike promicanja volonterstva razvijenije, a u nekima manje razvijene. Međutim, što to čini volontera? Što ih to razlikuje od ostalih ljudi i zašto se uopće uključuju u volonterske aktivnosti?

Volonterstvo se može okarakterizirati kao zanimljiv fenomen, budući da samo po sebi ne bi trebalo postojati (Snyder, Omoto, 2009). Autori u svom istraživanju, odgovaraju na pitanje zašto pojedinci pristaju biti volonteri iako volonterske aktivnosti iziskuju vrijeme, trud, dodatne troškove i sl. te mogu rezultirati čak i društvenim isključivanjem (Snyder, Omoto, 2009).

Međutim, na volonterstvo se najčešće ne gleda na takav, „negativan“ način. Volonterima se pridaje važnost te se ističu njihove pozitivne osobine. Prema radnim definicijama volontera koje su pisali sudionici niza edukacija o menadžmentu volontera u *Priručniku za vođenje volontera i volonterskih programa* Volonterskog centra Zagreb (2015) može se primijetiti da su sudionici spomenuli ulaganje vremena, truda i resursa nekog volontera. Dakle, važan je način na koji se gleda pojedinčevo vrijeme, trud i resursi (troši li se ono ili ulaže). Ali tko to troši i/ili ulaže vrijeme u volonterske aktivnosti? Prema uzoru na prikaz prosječnog volontera iz spomenutog priručnika (2015) izrađen je prikaz

prosječnog volontera grada Zagreba za 2017. godinu² prema Volonterskom centru Zagreb (u nastavku teksta: VCZG).

Slika 1. Prikaz prosječnog volontera Volonterskog centra Zagreb 2017. godine.

Za ovaj primjer uzet je VCZG zbog najveće baze volontera u Hrvatskoj, koju čini 15 996 volontera. Žene čine 70% te skupine, a najviše je volontera u dobi od 18 do 30 godina (njih 50%), a 29% ostalih je u dobnoj skupini između 30 i 45 godina. Kad se govori o područjima interesa, redom (od područja najvećeg interesa do područja najmanjeg interesa) su to: djeca (73% volontera je iskazalo interes za ovo područje); mladi; obrazovanje; ljudska prava, izgradnja mira i demokracije; umjetnost i kultura; zaštita okoliša; zaštita životinja; osobe s posebnim potrebama; stariji i nemoćni; sport; beskućnici te zdravstvo (33% volontera je bilo zainteresirano ovim područjem) (Volonterski centar Zagreb: Godišnji izvještaj o radu siječanj – prosinac 2017). Uz navedene brojčane pokazatelje o volonterima, slijede neke zajedničke osobine koje ih odlikuju.

Postoji više modela koji nam služe za promatranje motivacije koja utječe na volontiranje (Widjaja, 2010) te nije jednostavno opisati volontera nekim konkretnim karakteristikama. Autorice Marija Juzbašić, Tena Vukasović Hlupić su u svom radu *Osobine ličnosti i motivi za volontiranje* (2015) istražile odnos motiva za volontiranjem s osobinama i osobinama nižeg reda ličnosti na uzorku od 159 volontera. Njihovi rezultati pokazali su da motivi za volontiranje nisu određeni osobinama ličnosti, već su pod utjecajem raznih varijabli. Nadalje, autori članka *A Functional Approach to Volunteerism: Do Volunteer Motives Predict Task Preference?*³ (Houle i sur., 2005)

² Prema *Godišnjem izvještaju o radu: siječanj – prosinac 2017.*

³ Op.a. slobodan prijevod naslova članka: Funkcionalni pristup volonterstvu: Predviđaju li motivi za volontiranje sklonost nekoj aktivnosti.

ukazuju da razne volonterske aktivnosti zadovoljavaju razne motive koje volonter ima. Dakle, razni volonteri odabiru određenu aktivnost iz brojnih razloga i motiva koji se razlikuju od volontera do volontera. Temeljeno na tome, možemo zaključiti da se ne može generalizirati što to motivira osobu na volontiranje. Širok spektar volonterskih aktivnosti nudi pojedincima priliku za zadovoljavanje svojih želja i potreba te djelovanja vođenih intrinzičnom motivacija.

Nadalje, kad je osoba dovoljno motivirana na volontiranje, postoje neke karakteristike koje se javljaju kod nje. Juzbašić i Vukasović Hlupić (2015) ukazuju da se altruizam može istaknuti kao vodeća karakteristika volontera, a nakon nje slijede umjetnički interesi koji se mogu objasniti kreativnošću koju volonteri koriste kroz svoje aktivnosti. Nadalje, autorice kao moguće ključne razlikovne osobine nižeg reda ne-volontera i volontera navode altruizam, umjetničke interese, pouzdanost i moralnost. U istraživanju King i suradnika (2015) pokazalo se da su, u usporedbi s ne-volonterima, volonteri u većoj mjeri ekstroverti, ugodne osobe, savjesni i otvoreni, a u manjoj mjeri neurotični. Stoga, može se reći da volontere krase osobine koje se tiču brige za druge, ali i osobine koje ih čine pristupačnim osobama (pouzdanost, savjesnost i sl.).

U nastavku rada govori se o uključenosti srednjoškolaca u volonterske aktivnosti, stoga je vrijedno spomenuti istraživanje Mažar (2011) koje je provedeno na 112 adolescenata te koje je utvrdilo da volonteri (za razliku od ne-volontera) smatraju da volontiranje doprinosi osobnom zadovoljstvu, otvara prilike za upoznavanje ljudi, da za volontiranje nije potrebno imati mnogo slobodnog vremena ili financijskih sredstava te su istaknuli da je volontiranje kvalitetan način provođenja vremena. Zatim, u istom istraživanju je navedeno da volonteri imaju značajno veću izraženost osobina altruizma (što se slaže s rezultatima ranije navedenog istraživanja Juzbašić i Vukasović Hlupić (2015)) i emocionalne empatije (Mažar, 2011).

Zaključno, može se reći da su volonteri mlade osobe koje nesebično, iz sebi svojstvenih razloga i motiva odabiru volonterske aktivnosti kako bi pomogli drugima ili proširili svoje interese.

2.5. Važnost volontiranja

Važnost volontiranja se može iščitati iz Članka 2. Općih odredbi Zakona. Ondje stoji da je volontiranje od interesa za Republiku Hrvatsku te da ono doprinosi kvaliteti života, izgradnji socijalnog kapitala, osobnom razvoju, uključivanju osoba u društvo, pozitivnom razvoju demokratskog društva. Osim toga, navodi se da se volontiranjem zadobiju iskustva i kompetencije koje nam trebaju za našu dobrobit, razvoj i aktivno uključivanje u društvo (Zakon o volonterstvu, 2013).

Sukladno tome, u raznim izvorima relevantne znanstvene i stručne literature (Begović, 2006; Forčić, 2007; Pelko, Munjiza 2007) ističu se elementi kroz koje se očituje važnost i potreba volonterskih aktivnosti, od napretka i kreiranja demokratskih promjena društva pa do osobnog razvoja samog volontera.

Kad se govori o važnosti, bilo bi dobro istaknuti ulogu volonterstva u okviru razvoja lokalne zajednice. Lokalnu zajednicu čine ljudi koje vežu zajedničke potrebe, tradicija i identitet u prostoru koji im omogućuje izravan dodir i komunikaciju (URL 1.). Dakle, kroz volonterstvo, članovi lokalne zajednice mogu doprinijeti rješavanju problema i zadovoljavanju potreba koje se javljaju (npr. pojavi se potreba čišćenja okoliša lokalnog šetališta te volontiranjem, članovi lokalne zajednice riješe taj problem, ali isto tako rade i na koheziji stanovnika) te održavati tradiciju (npr. stariji stanovnici zajednice mogu kroz niz volonterskih aktivnosti poučiti mlađe o tradiciji i običajima tih prostora). Dakako, na taj način stvara se identitet lokalne zajednice koji utječe na daljnji razvoj demokratskog društva.

U ovom radu bit će predstavljeni rezultati istraživanja koje je provedeno na učenicima srednjih škola, tj. adolescentima. Upravo je iz tog razloga važno istaknuti da volontiranje u toj dobi (10-19 godina) utječe na osobni razvoj pojedinca. Longitudinalna istraživanja pokazuju da uključenost adolescenata u volonterske i ostale društveno korisne angažmane može dovesti do korisnih promjena u kasnijim godinama kao što su bolji školski uspjeh, veće osobno zadovoljstvo i druge (Fredricks, Eccles, 2006; Kuperminc, Holditch, Allen, 2001; Zaff i sur., 2003 prema Moorfoot i sur., 2015). Konkretnije, Fredrick i Eccles (2006 prema Moorfoot i sur. 2015) utvrdili su da uključenost u izvannastavne aktivnosti koje potiču volontiranje u srednjoj školi pozitivno

utječe na prosjek ocjena. Nadalje, prema istraživanju Moorfoota i suradnika (2015) provedenom u Australiji pokazalo se da adolescenti volonteri češće završavaju sekundarno obrazovanje od ne-volontera. Dakle, osim na osobine i karakteristike pojedinca, volontiranje utječe i na obrazovni uspjeh, a sve to kroz složenu mrežu koja je sačinjena od upoznavanja novih ljudi, pomaganja, ulaganja svojeg vremena, snalaženja u novim situacijama, suočavanja s problemima i mnogih drugih elemenata.

3. Promicanje volonterstva

Budući da je volontiranje toliko važna aktivnost, kako mladih tako i starih, potrebni su konkretni programi i planovi usmjereni ka povećanju broja volontera u Hrvatskoj. Stoga je u ovom dijelu objašnjena uloga raznih udruga i volonterskih centara s jedne strane te škole kao odgojno-obrazovne ustanove koja svoje učenike potiče na volonterske aktivnosti s druge strane.

3.1. Promicanje volonterstva izvan škola

Hrvatski centar za razvoj volonterstva

Izvan škola promicanje volonterstva odvija se kroz razne udruge, ustanove i centre. Dakako, najvažniju ulogu ima Hrvatski centar za razvoj volonterstva (u nastavku teksta HCRV). „Osnovna misija Centra je predvoditi razvoj i pružiti podršku jačanju resursa za afirmaciju volonterstva u Republici Hrvatskoj“ (URL 2). Konkretnije, HCRV djeluje kroz „promociju i zagovaranje vrijednosti volonterstva, utjecaj na javne politike i pravno okruženje, uspostavljanje i praćenje standarda kvalitete rada volonterskih centara, kreiranje kvalitetnih edukacijskih programa u području volonterstva, postavljanje standarda kvalitete u provedbi volonterskih programa, iniciranje i afirmaciju inovativnih politika u razvoju volonterstva“ (URL 2).

Volonterski centri

Kad se govori o volonterskim centrima, potrebno je naglasiti da postoje razne klasifikacije volonterskih centara, ali svi imaju zajedničku zadaću populariziranja volonterskog rada kroz razne vidove podrške, aktivnosti i obrazovanja, kako volontera, tako i organizatora volonterskih aktivnosti.

Osnovni tipovi volonterskih centara su lokalni volonterski centar (LVC) i regionalni volonterski centar (RVC). Dok LVC djeluje na području općine ili grada, RVC djeluje na širem području te ima veću paletu aktivnosti koja se proteže od samog promoviranja pa sve to provedbe istraživanja o volontiranju. Osim toga, vrsta nekog VC-a se može definirati prema području aktivnosti, vrsti programa, pravnom statusu i osoblju (URL 2).

U ovom radu, veoma važnu ulogu ima Volonterski centar Zadar (VCZD), budući da je polovina ispitanika iz Zadra te je razvidno da ima važnu ulogu u promicanju

volonterskih aktivnosti u tom gradu. VCZD je osnovan 2013. godine od strane Udruge socijalnih radnika Zadar te djeluje kao organizacija koja promiče volonterski rad u lokalnoj zajednici, okuplja volontere i organizacije koje traže volontere. VCZD je „Mjesto je informiranja, educiranja i povezivanja svih koje žele volontirati s organizacijama, akcijama i aktivnostima u kojima su volonteri potrebni“ (URL 3). Osim toga, kroz svoj rad, VCZD je usmjeren na razvoj humanosti, solidarnosti, tolerancije te poštivanje različitosti što je direktno u vezi s boljitkom zajednice i društva (URL 3). Što se tiče konkretnih oblika pristupa VCZD-a prema svojim korisnicima, važno je navesti objavu volonterskih angažmana na web stranicama što je veoma pristupačno mlađim generacijama, a osim toga, kad pojedinac jednom uđe u sustav volontera VCZD-a, ponude za aktivnosti dolaze direktno na e-mail korisnika. Uz otvorene volonterske pozicije, Centar, na spomenut način, dostavlja informacije i o raznim edukacijama i radionicama. Uz tako ponuđene i „servirane“ informacije, za očekivati je da se mladi lakše odluče na sudjelovanje u volonterskim aktivnostima kad vide nešto po njihovoj mjeri (ovisno o tome je li to volontiranje na nekom sportskom događanju, volontiranje s djecom s posebnim potrebama ili pak nešto treće).

Udruge i organizacije

Uz gore navedene posrednike, građani mogu informacije o otvorenim volonterskim aktivnostima dobiti i kroz niz udruga i organizacija koje djeluju na tom području. U Zadru, između ostalih, volonterske aktivnosti nude Gradska knjižnica Zadar, Sveučilište u Zadru, udruga “Eko – Zadar”, CINAZ - Centar za izvannastavne i izvanškolske aktivnosti i ostali, a ulogu središnje točke ima gore navedeni VCZD.

U okvirima grada Varaždina, grada u kojem ne postoji volonterski centar kao središnja točka volontera grada, može se spomenuti nekoliko udruga i organizacija. Tu su Centar za volontiranje i humanitarni rad FOI, Udruga V.U.K., Pučko otvoreno učilište i druge. Međutim, samim posjetom mrežnih stranica ovih organizacija, može se vidjeti da građani Varaždina nemaju često priliku uključivanja i odabira volonterskih aktivnosti. Naime, V.U.K. objavljuje volonterske angažmane koji ne izlaze iz okvira same udruge (URL 4). Međutim, kroz projekt *Mladi bude Varaždin* koji je financiran od strane Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, nastoji se započeti rad na razvoju volonterskog rada V.U.K.-a. Upravo zbog toga, mogu se očekivati pomaci u

volonterstvu na području Varaždina. Nadalje, Centar za volontiranje i humanitarni rad FOI je jedan od centara Fakulteta organizacije i informatike (u Varaždinu) Sveučilišta u Zagrebu. Prema informacijama koje su dostupne na službenim stranicama, ovaj centar namijenjen je studentima i nastavnicima FOI-ja, ali i široj javnosti (URL 5). Međutim, prema informacijama koje su dobivene iz Centra, broj volontera koji nisu studenti ili nastavnici FOI-ja je vrlo malen, a riječ je o 1-2 volontera godišnje u odnosu na 50-80 volontera sa FOI-ja. Dakle, možemo zaključiti da se niti kroz ovu organizaciju građani Varaždina ne aktiviraju u volonterskom okviru.

3.2. Promicanje volonterstva u školama

S jedne strane nalazi se volontiranje kroz volonterske centre, udruge i razne organizacije, a s druge strane se nalaze škole kao glavna središta volontiranja učenika. Već su ranije spomenute vrijednosti, osobnosti i karakteristike na koje volonterstvo utječe, stoga je važan i proces odgajanja za volontiranje. Odgoj za volontiranje utječe na intelektualni i radni odgoj (Kotlar, Bašić, 2010). Autorice Kotlar i Bašić navode da je Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva u 2007. prva potaknula obrazovne ustanove u Hrvatskoj na razvoj volontiranja kroz razne programe na način da je 10 škola u Hrvatskoj bilo nagrađeno za inovativne volonterske inicijative. Odgojno-obrazovne ustanove mogu s jedne strane biti u ulozi organizatora volonterskih aktivnosti (pružajući učenicima, djelatnicima i ostalima prilike za volontiranje), a s druge strane mogu vršiti proces odgoja za volontiranje (kroz planiranje aktivnosti zajedno s raznim organizacijama i ustanovama te uključivanje sadržaja o volonterstvu u nastavne programe) (Kotlar, Bašić, 2010).

U slučaju da je neka ustanova organizator volonterskih, potrebno je oformiti tim ili odabrati osobu koja će biti zadužena za menadžment volonterskih aktivnosti unutar ustanove. Takve osobe moraju biti educirane za takvu djelatnost te posjedovati niz vještina kao što su planiranje i organiziranje (Kotlar, Bašić, 2010).

Kad odgojno-obrazovna ustanova vrši odgoj za volontiranje, ona takve aktivnosti mora planirati i uključiti u svoje kurikulume. U svome istraživanju, Kotlar i Bašić (2010), navode da se volonterske aktivnosti ne spominju ni u jednom (od 10 nasumično odabranih) kurikulumu osnovnih i srednjih škola u Hrvatskoj. Budući da su ti podaci stari

9 godina, po uzoru na to, za potrebe ovog rada nasumično je odabrano deset kurikuluma gimnazija iz Hrvatske. Temeljem toga, utvrđeno je da se u školskim kurikulumima za 2018./2019. godinu spominju volonterske aktivnosti (u raznim oblicima) u 7 škola (u jednoj je riječ samo o volontiranju nastavnika u svrhu održavanja izvannastavnih aktivnosti) te se u 3 uopće ne spominju. Upravo ti podaci pokazatelji su pozitivnih promjena školstva u Hrvatskoj. Međutim, to što su pojmovi volontera i volonterskih aktivnosti prisutni u školskim kurikulumima, nije stvarni pokazatelj stanja u hrvatskim školama. Bilo bi dobro dublje istražiti provedbu planiranih aktivnosti te jesu li one samo pusto slovo na papiru.

3.2.1. Volonterstvo u školi iz perspektive ravnatelja

Upravo iz gore navedenih razloga, za potrebe ovog rada provedeno je 6 intervjua s ravnateljima škola koje pohađaju anketirani učenici (prikazano u nastavku rada). Rezultati prikupljenih podataka slijede u nastavku, a metodologija je prikazana u poglavlju *Metodologija rada*. Rezultati su prikazani na temelju zadataka istraživanja.

Mišljenje ravnatelja o volonterstvu

Na početku intervjua se od ravnatelja tražilo da iskažu svoje mišljenje o volonterstvu. Odgovori su često izlazili iz okvira pitanja govoreći o aktivnostima u školi, ali i o humanitarnim akcijama prikupljanja materijalnih sredstava i sl. Međutim, uz kratke napomene, svaki ravnatelj je iskazao svoje mišljenje o toj temi. Svi su naveli da je njihovo mišljenje pozitivno, no možemo ih svrstati u tri skupine. U prvoj skupini se nalaze mišljenja 3 ravnatelja koja se odnose na doprinos zajednici koji se ostvaruje volonterskim angažmanom. Tvrde da je to važan segment života u zajednici, da je u čovjekovoj genetici osjećaj za pomoć i da je to ljudska potreba i sastavnica života. Upravo u toj skupini odgovora, vrijedno je istaknuti odgovor jednog ispitanika, a on je opisao volonterstvo kao „*najbolje što čovjek može napraviti kroz mala djela zato što ne možemo svi činiti velika djela*“.

Druga skupina odgovora se odnosi na osobni razvoj pojedinaca. Dakle, neki ravnatelji su u središte pozornosti stavili napredak i stjecanje novih iskustava. Sukladno tome, dva ravnatelja navode da volonterskim angažmanom osoba ulaže u budućnost kroz nova znanja, vještine i vrijednosti koje stječu. Uz to, jedan ispitanik smatra da svi

„moraju“ imati volonterskog iskustva te da je ono „nužno potrebno“ ističući da većina volontera u nastavku života ponovo sudjeluje u takvim aktivnostima.

U trećoj skupini se nalazi odgovor jednog ravnatelja koji kaže da je njegovo mišljenje pozitivno, ali smatra da se ponekad volonterskim angažmanima ulazi u područje rada na kojem bi neka treća strana mogla imati koristi. Stoga, odgovor ovog ispitanika možemo smatrati nejasnim, budući da nam ukazuje na pozitivno mišljenje, a ipak navodi da volonterskim angažmanom jedne strane, druga strana gubi profit te tako insinuiira da ne cijeni volonterstvo kao što smo to vidjeli u drugim odgovorima.

Dakle, može se zaključiti da je mišljenje ravnatelja pozitivno, ali se javljaju razlike u tome tko iz perspektive ispitanika ima više koristi – zajednica, volonter ili netko treći.

Volontiranje i dobrovoljni rad na školi

Naredna dva pitanja odnose se na položaj volonterstva na samoj školi. Kroz ta pitanja, naglasak je stavljen na rad učenika te (ne)prepoznavanje tog rada kao volonterstva. Na postavljeno pitanje „Postoje li na Vašoj školi organizirane volonterske akcije?“ svi ravnatelji su svoj odgovor započeli na način da su istaknuli da postoji školski volonterski tim. Dakle, važna činjenica je da svih 6 škola ima volonterski tim (kao voditelji se navode stručni suradnici i nastavnici) te da na školama postoji organizirano bavljenje volonterstvom. Svi ravnatelji navode niz oblika (pomoć na područjima pogođenim elementarnim nepogodama, suradnja s raznim udrugama, bolnicama, domovima i sl.) i područja volonterskih aktivnosti (briga za druge ljude, humanitarni rad, socijalni rad, rad u zaštiti okoliša). Ono što je predstavljalo problem kod odgovora ispitanika jest da su često govorili o akcijama prikupljanja sredstava za potrebe učenika (npr. za putovanja, trudnoće, smrtne slučajeve) i ostalih (npr. za školu u Africi, dijelove Hrvatske koji su pogođeni nekom elementarnom nepogodom). Samo prikupljanje sredstava (kao konkretna aktivnost preuzimanja, brige i organizacije sredstava od donatora) bi bio oblik volonterske akcije s ciljem pomaganja, međutim, donacija pojedinca ne smatra se volontiranjem jer, sukladno Zakonu, ne postoje elementi ulaganja osobnog vremena, truda, znanja i vještina.

Nadalje, kad se govori o prepoznavanju i vrednovanju rada učenika, 3 ravnatelja kažu da se akcije prepoznaju kao volonterske akcije i sukladno tome izdaju potvrde za volonterstvo ili se upisuju u Volonterske knjižice. Kao jedan od razloga prepoznavanja i izdavanja potvrda navodi se zapošljavanje. 2 ravnatelja kažu da se potvrde izdaju ovisno o akciji koja se održava, a jedan ravnatelj kaže da se volontiranje ne bi trebalo nagrađivati na taj način jer „*svatko volontira za sebe, a ne za potvrdu*“. Uz to, smatra da je to ljudska gesta čovjeka prema čovjeku i da je cilj volonterstva osobno zadovoljstvo, a ne potvrda (koja ima kontraproduktivan efekt).

Promicanje volonterstva

Svi ispitanici tvrde da se na školi aktivno radi na promicanju volonterstva kod učenika. Ono što se razlikuje u ispitanicima iz Zadra i Varaždina je to što u promicanju u Zadru sa školom surađuje VCZD, dok u Varaždinu škole promiču volonterstvo kroz volonterske timove. Uz radionice i predavanja koja se održavaju na svim školama, jedan ravnatelj spominje projekte te dovođenje osoba koje svojim primjerom promiču volontiranje učenika.

Idealni načini promicanja volonterstva

Kao „idealni“ način promicanja volonterstva, ravnatelji ($f=3$) su istaknuli primjer drugih. Smatraju da konkretno iskustvo druge osobe najviše potiče pojedinca na takve aktivnosti. Uz to, jedan ispitanik smatra da bi idealno bilo da se uredi prepoznavanje i verifikacija na službenoj razini, što bi potaknulo učenike na volontiranje. Nadalje, ravnatelj jedne škole ističe kako sam proces odgoja za volontiranje služi kao promicanje, a u tom okviru ističe „*stvaranje emocija za potrebite*“ kao ključan poticajni element. Naposljetku, javlja se i važnost medijske pokrivenosti teme volonterstva te se smatra da bi razne medijske poruke potaknule mlade na bavljenje volonterstvom. Jedan ispitanik nije naveo idealan način promicanja volonterstva jer smatra da su pojedinci različiti i da ne postoji jedan konkretan način koji bi imao pozitivan utjecaj na sve.

Idealna volonterska akcija

Neki ispitanici ($f=3$) smatraju da idealna akcija ne postoji te jedan od njih tvrdi da je „*svaka dobra ako [volonteri] vide smisao, cilj i doprinos*“. Jedan primjer idealne akcije je volonterski angažman koji se održava izvan škole, a sadrži kombinaciju sporta i

dobrotvornosti. Sljedeći oblik je onaj kad učenik osjeti da je koristan član zajednice (npr. donošenje hrane potrebitima), a treći primjer je rad s djecom s posebnim potrebama.

Dakle, ispitanici ravnatelji imaju razna mišljenja, ulaze u razne aspekte humanitarnog rada, ali su na svim školama prisutne teme volonterstva pa čak i na organizacijskoj razini u vidu volonterskih timova. Kad se govori o različitosti između škola u Zadru i Varaždinu, razlika se javlja samo kad je riječ o konkretnim načinima promicanja volonterstva, što je i za očekivati zbog (ne)postojanja volonterskog centra kao organizacije koja se, između ostalog, bavi upravo takvim aktivnostima. Iz provedenih intervjua, ne može se generalizirati idealan način promicanja volonterstva, niti idealna volonterska akcija za učenike budući da su odgovori veoma varirali.

4. Metodologija rada

4.1. Predmet istraživanja

Predmet istraživanja je volonterstvo učenika srednjih škola u Varaždinu i Zadru s naglaskom na promicanje volonterstva u školama i volonterskim centrima te perspektiva ravnatelja o volonterstvu uopće i ulozi koju ono ima u školi.

4.2. Cilj istraživanja

Cilj istraživanja je uvidjeti čestinu i područja volontiranja učenika srednjih škola gimnazijskog programa, ustanoviti kakvo mišljenje imaju o volonterstvu, što ih motivira i demotivira za volontiranje (u školi i izvan nje) te što misle o zastupljenosti ove teme u medijima, obitelji i školi. Osim toga, cilj je uvidjeti, prema njihovom mišljenju, koje osobine ima osoba koja volontira i koje osobine razvija samim volontiranjem. Naposljetku, cilj je saznati koja područja volonterstva učenici preferiraju, a koja im se nude.

Cilj ispitivanja ravnatelja je prikupiti informacije o volonterstvu koje se tiču osobnog mišljenja ravnatelja, (ne)postojanja volonterskih akcija, metoda promicanja volonterstva te „idealnih“ oblika kako promicanja, tako i volonterskih akcija.

4.3. Zadaci istraživanja

Temeljem odgovora učenika koji pohađaju gimnazijske programe:

1. utvrditi čestinu i područja volontiranja učenika u školi i izvan nje,
2. ustanoviti kakvo mišljenje učenici imaju općenito o volonterstvu,
3. dobiti uvid u faktore koji motiviraju i demotiviraju učenike na volontiranje u školi i izvan nje,
4. analizirati njihovo mišljenje o zastupljenosti ove teme u medijima, obitelji i školi (dostupne informacije, prilike koje se pružaju, sudjelovanje, pozitivan/negativan utjecaj i sl.),
5. ispitati što misle o volonterima (osobine koje oni imaju te koje razvijaju volontiranjem),
6. proučiti koja područja volonterstva se učenicima nude, a koja oni preferiraju

te ustanoviti postoje li razlike u odgovorima ispitanika temeljem praćenih nezavisnih varijabli: mjesto školovanja (Varaždin, Zadar), školski uspjeh i spol učenika.

Na temelju odgovora ravnatelja škola koje pohađaju ispitanici učenici:

1. uvidjeti mišljenje ravnatelja o volonterstvu,
2. utvrditi postojanje i razloge (ne)postojanja volonterskih akcija na školi (formalni oblici volontiranja ili oblici dobrovoljnog rada učenika koje se samo ne naziva „volontiranjem“),
3. uvidjeti postoji li na njihovoj školi ciljano djelovanje u svrhu promicanja volonterstva učenika (ako da, kako i tko provodi i sl.; ako ne, zašto, postoji li potreba, što bi se moglo poduzeti),
4. ispitati koji načini su „idealni“ za promicanje volonterstva (radionice, bolja informiranost, nagrade, VC škole i sl.),
5. istražiti koje bi bile „idealne“ volonterske akcije za učenike srednjih škola

te utvrditi postoji li razlika u odgovorima s obzirom na gradove u kojima se nalazi škola.

4.4. Postupak istraživanja

U istraživanju s učenicima korištena je metoda anketiranja upitnikom (Prilog 1) kreiranim za potrebe ovog istraživanja. Što se tiče strukture anketnog upitnika, prva tri pitanja se odnose na nezavisne varijable istraživanja (spol učenika, grad i uspjeh), a ostalih 11 se odnosi na zadatke istraživanja. Nakon prva tri pitanja, slijedi pitanje u kojem se od ispitanika tražilo da brojkom navedu koliko puta su volontirali u školi i izvan škole (odvojeno), a u sljedećem pitanju se od ispitanika tražilo da odaberu područje/a u kojem su volontirali. Podjela područja je preuzeta od ranije navedenog istraživanja autorice Hrvojke Begović (2006). Nadalje, šesto i jedanaesto pitanje sastojalo se od tvrdnji na koje su ispitanici odgovarali koristeći Likertovu skalu procjene na ljestvici od 1 do 5 (1 – Izrazito se ne slažem., 5 – Izrazito se slažem.). U šestom pitanju su korištene tri tvrdnje (*Volontiranje je dobar način za provođenje slobodnoga vremena, Volontiranju je potrebno dati više pozornosti, Volontiranje može pomoći u pronalaženju i dobivanju zaposlenja*) (od sveukupno 8) iz istraživanja Forčić (2007). Na sedmom i osmom pitanju su ispitanici morali procijeniti na koji način neki faktor utječe na njihovu motivaciju za volontiranje (1 – Demotivira me., 2 – Ne utječe na moju motivaciju., 3 – Motivira me.).

Deveto i deseto pitanje je tražilo od ispitanika da odaberu 3 odgovora, od ponuđena 22, koja se odnose na osobine volontera. Pitanja dvanaest i trinaest zadaci su višestrukog odabira s područjima volontiranja, a zadnje pitanje je pitanje otvorenog tipa u kojem su ispitanici trebali dati osobno mišljenje o volonterstvu.

S ravnateljima⁴ su provedeni polustrukturirani intervjui⁵. Svaki intervju sastojao se od 7 pitanja koja su bila osmišljena za potrebe ovog rada (Prilog 2).

4.5. Ispitanici

Ispitanici koji su sudjelovali u ovom istraživanju bili su učenici trećih razreda srednjih škola gimnazijskih programa. Konkretno, u svakom gradu (Varaždinu i Zadru) je birano po 5 razrednih odjela učenika polaznika gimnazijskog programa. Pri odabiru razreda koji sudjeluju u istraživanju, posebna pažnja pridana je vrsti gimnazijskih programa (tj. približno jednako su zastupljeni učenici općih, jezičnih i strukovnih gimnazijskih programa).

U istraživanju je sudjelovalo 183 ispitanika, ali dva su anketna upitnika kod unošenja podataka anulirana zbog neregularnog ispunjavanja. Stoga, važećih anketnih upitnika je 181. Na nekim zadacima je ukupan broj odgovora manji zbog nepažljivog ispunjavanja, a anketni upitnici nisu anulirani zbog ostalih odgovora koji su važeći. Na slikama 2, 3 i 4 može se vidjeti frekvencija ispitanika prema varijablama: spol učenika, školski uspjeh, grad u kojem pohađaju školu.

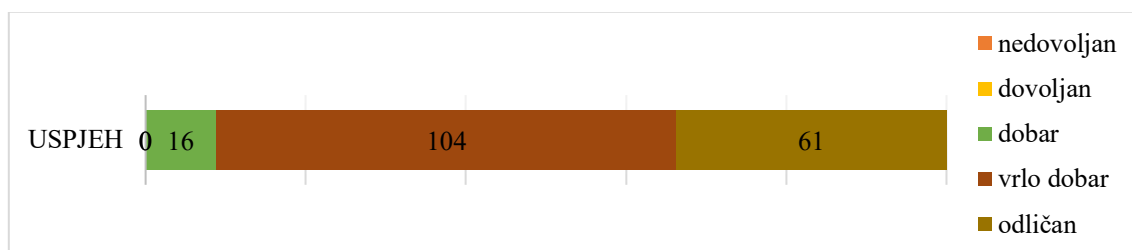

Slika 2 Prikaz frekvencije ispitanika prema varijabli spola (N – 181).

Na Slici 2 prikazan je odnos muških i ženskih učenika koji su sudjelovali u istraživanju. Vidi se da je muških ispitanika 65, a ženskih 116. Razlog ovakve distribucije ispitanika je to što su svi učenici polaznici gimnazijskih programa, a u takvim razrednim odjelima prevladavaju učenice.

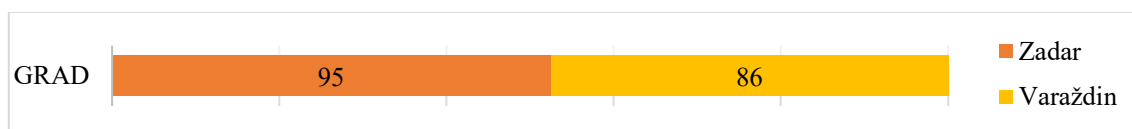
⁴ Umjesto jednog ravnatelja, intervju je proveden s voditeljicom volonterskog tima škole.

⁵ Četiri intervjua su obavljena licem u lice, dok su dvije osobe popunjavale online obrazac zbog nedostupnosti.

Slika 3 Prikaz frekvencije ispitanika prema varijabli postignutog školskog uspjeha ($N = 181$).

Distribucija ispitanika prema postignutom školskom uspjehu na kraju prošle školske godine je nepravilna. Učenika s nedovoljnim i dovoljnim uspjehom nema, a najviše su zastupljeni učenici vrlo dobrog uspjeha.

Slika 4 Prikaz frekvencije ispitanika prema varijabli grada u kojem učenici pohađaju školu ($N = 181$).

Pravilna distribucija ispitanika javlja se kod varijable grada u kojem učenici pohađaju školu postignuta je anketiranjem po 3 razredna odjeljenja u Zadru i Varaždinu.

Kad se govori o ravnateljima, intervjuirano je 3 ravnatelja gimnazija i 2 ravnatelja srednjih škola koje imaju gimnazijske programe. Umjesto ravnatelja jedne gimnazije, na pitanja je odgovorila voditeljica volonterskog tima škole.

4.6. Vrijeme i mjesto provođenja istraživanja

Podaci su prikupljeni krajem školske godine 2017./2018 i početkom školske godine 2018./2019. u Gimnaziji Vladimira Nazora, Gimnaziji Jurja Barakovića i Medicinskoj školi Ante Kuzmanića na području Zadra te Prvoj gimnaziji, Drugoj gimnaziji i Graditeljskoj, prirodoslovnoj i rudarskoj školi na području Varaždina.

U to vrijeme provedeni su intervjui s ravnateljima navedenih ustanova.

4.7. Obrada podataka

Prikupljeni podaci su obrađeni programom Microsoft Office Excel 2016. U okvirima deskriptivne statistike, podaci će biti prikazani kroz aritmetičku sredinu, frekvencije i postotke uzimajući u obzir utjecaj nezavisnih varijabli na rezultate.

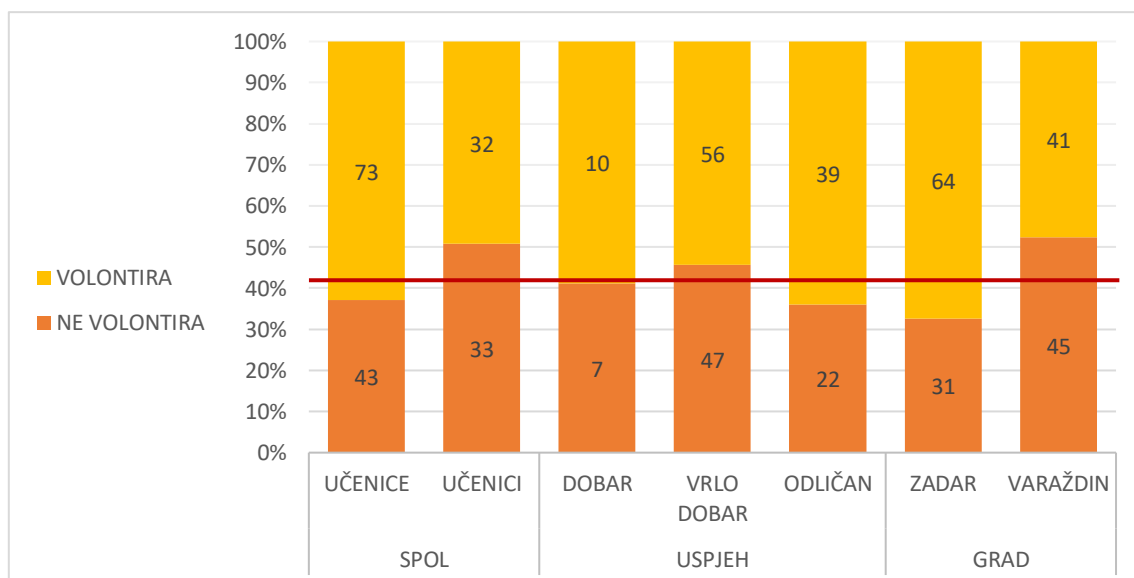
Nakon transkripcije odgovora sa snimaka, odgovori ravnatelja su analizirani prema postavljenim zadacima.

5. Analiza i interpretacija rezultata

U ovom dijelu rada analizirani su podaci i interpretirani rezultati empirijskog istraživanja. Rezultati su prikazani prema ranije postavljenim zadacima istraživanja.

5.1. Čestina i područja volontiranja

Prvi zadatak ovog istraživanja je utvrditi čestinu i područja volontiranja učenika u školi (od upisa u srednju školu do vremena ispunjavanja anketnog upitnika) i izvan nje, a analizom i interpretacijom 4. i 5. pitanja anketnog upitnika može se dobiti uvid upravo u te aspekte volonterstva. Naime, od 181 ispitanika, 105 ih je sudjelovalo barem jednom u nekom volonterskom angažmanu što čini 58% ispitanika. Dakle, 76 ih nije volontiralo, što predstavlja 42% ispitanih učenika. Taj se postotak mijenja ako podatke gledamo prema nezavisnim varijablama (Slika 5) pa je tako 37% učenica koje nisu volontirale i 51% učenika koji nisu volontirali. Što se tiče nezavisne varijable uspjeha na kraju prošle školske godine, najmanji postotak onih koji nisu volontirali nalazi se u skupini *odlikaša* (36%) dok se skupine učenika s vrlo dobrim i dobrim uspjehom ne razlikuju mnogo od prosjeka (46% i 41%). Na kraju, kad analiziramo podatke prema gradu u kojem učenici pohađaju školu nailazimo na značajne podatke. U Zadru ne volontira 33% učenika ($f=31$), dok je u Varaždinu taj postotak značajno veći – 52% ($f=45$).

Slika 5 Prikaz frekvencije i postotka ispitanika koji volontiraju i ne volontiraju prema varijablama spola, uspjeha i grada. Istaknuta crta predstavlja postotak učenika ne-volontera dobiven analizom svih rezultata.

Kad se govori o ostatku ispitanika, dakle, o onima koji su sudjelovali u volonterskim angažmanima, dobiveni su odvojeni podaci za volonterstvo u školi i izvan nje. U školi je volontiralo 31% učenika ($f=56$), a najviše je onih koji su volontirali 2 puta ($f=23$). Samo jednom je volontiralo 16 učenika, dok je više od 10 puta u školi volontirao samo jedan ispitanik. Ovi rezultati se ne razlikuju značajno kod analize prema spolu učenika i školskom uspjehu, no zanimljivi podaci su dobiveni analizom prema gradu u kojem učenici pohađaju školu. Naime, od 86 učenika iz Varaždina, u školi ih je volontiralo 12, što predstavlja 14%, a u Zadru taj postotak iznosi 46%, tj. 44 učenika. Ovi podaci ukazuju na stvarno stanje volonterstva u školi, tj. na manji broj angažmana u koje se uključuju učenici varaždinskih škola u odnosu na one u Zadru. Kad se govori o količini volonterskih akcija u koje su se uključivali, podaci se ne razlikuju uzimajući u obzir nezavisne varijable (slična raspodjela kao i kod analize odgovora svih ispitanika).

S druge strane, učenici su trebali brojčano odrediti koliko puta su volontirali izvan škole. Više je onih koji su volontirali izvan škole (47%) nego u školi (31%). Samo jednom je izvan škole volontiralo 63 učenika (20%), a njih 13 je volontiralo više od 10 puta. Kod daljnje analize prema nezavisnim varijablama, razlika se javlja u odgovorima učenika i učenica. Izvan škola je volontiralo 53% učenica te 37% učenika.

Naposljetku, ovaj zadatak istraživanja uključuje i područja volonterstva. Učenici su mogli odabrati više područja (briga za druge ljude, humanitarni rad, socijalni rad, rad u zaštiti okoliša i kulturni rad) budući da su neki volontirali više puta. Prema podacima se može vidjeti da učenici volontiraju ($f=105$) u područjima:

- kulturnog rada ($f=50$, 48%),
- humanitarnog rad ($f=46$, 44%),
- brige za druge ljude ($f=37$, 35%),
- rada u zaštiti okoliša ($f=24$, 23%),
- socijalnog rada ($f=10$, 10%).

Kod analize prema nezavisnim varijablama, nailazimo na razlike prema gradovima u kojima učenici polaze škole. Naime, volonteri u Varaždinu se najviše uključuju u volonterske akcije iz područja brige za druge ljude ($f=22$, 54%) dok je to područje tek treće po broju volontera u Zadru ($f=15$, 23%). U Zadru se učenici najviše uključuju u

angažmane iz područja kulturnog rada (59%). Kod analize podataka prema varijablama spola i školskog uspjeha ne nailazi se na veće razlike.

Prema ovim podacima i gore prikazanoj analizi može se zaključiti da volontira 58% ispitanika. Vrijedi istaknuti da se u Zadru učenici uključuju u volonterske aktivnosti više nego u Varaždinu, kad se govori o svim učenicima, oni češće volontiraju izvan škole, nego u školi. Što se tiče područja, najviše je onih koji volontiraju u području kulturnog rada, no važno je napomenuti da se kod analize prema nezavisnoj varijabli grada nalaze ključni podaci. Dok je u Zadru „najpopularnije“ područje kulturnog rada, u Varaždinu je to briga za druge ljude. Ta razlika se može objasniti održavanjem godišnje utrke *Wings for Life World Run* (WFLWR). Za potrebe održavanja utrke 2019. godine bilo je uključeno više od 1000 volontera (URL 6). Stoga se ne smije zanemariti razlika u prilikama za volontiranje učenika u Varaždinu i Zadru te je upravo taj događaj jedan od faktora koji utječe na najčešće područje volontiranja ispitanika iz Zadra.

5.2. Mišljenje učenika o volonterstvu

Ispitanici su ispunjavanjem 6. i 14. pitanja anketnog upitnika dali podatke koji odgovaraju drugom zadatku ovog istraživanja. Prva tvrdnja glasi *Volonterstvo je dobar način provođenja slobodnog vremena*. Najviše učenika (52%) je odgovorilo da se slaže s tom tvrdnjom, 31% ih se izrazito slaže, 15% ih se niti slaže, niti ne slaže, a 2% učenika se izjasnilo da se ne slaže s tom tvrdnjom. Na sličnu raspodjelu se nailazi i analizom prema nezavisnim varijablama istraživanja – ne razlikuju se mišljenja pojedinih skupina ispitanika. Učenici su jednako složni kod tvrdnje *Volonterstvu je potrebno dati više pozornosti (u medijima, obitelji, školi)*. S njom se slaže 47% učenika, 33% ih se izrazito slaže, 18% ih se niti slaže, niti se ne slaže te 2% ih se ne slaže. Međutim, podaci za ovu tvrdnju se razlikuju kod analize prema spolu učenika. Učenice su nešto sigurnije u tu tvrdnju, budući da je 12% odabralo srednju vrijednost na skali procjene slaganja s tvrdnjom. Taj postotak kod učenika iznosi 28%. No, u skupini učenika nije bilo nijednog odgovora neslaganja s tvrdnjom, dok su 3 učenice rekle da se ne slažu da volonterstvu treba pridati više pozornosti. Kod analize prema ostalim nezavisnim varijablama ne nailazi se na razlike. Nadalje, sljedeća tvrdnja je *Volonterstvo može biti korisno u pronalaženju i dobivanju posla*. Analizom je dobiveno da je mali postotak onih koji se ne slažu i izrazito ne slažu s ovom tvrdnjom (5%, $f=9$). Neodlučno ih je 21%, dok je 75%

onih koji se slažu (47%) i izrazito slažu (28%). Niti spol, niti uspjeh, niti grad ne utječu uvelike na raspodjelu u odgovorima. Četvrta tvrdnja glasi *Nitko se ozbiljno ne bavi promocijom volonterstva*. Zanimljivi podaci su da je 43% učenika odgovorilo da se niti slaže, niti ne slaže, a približno jednak postotak je odgovorio da se slaže (24%) i da se ne slaže (23%). Isto vrijedi i za krajnje odgovore slaganja (7%) i ne slaganja (4%). Može se uočiti da učenici nisu sigurni bavi li se itko ozbiljno promicanjem volonterstva. U Zadru i Varaždinu je sličan postotak učenika odabrao srednju vrijednost na skali procjene (Zadar – 42%, Varaždin – 43%), no razlika je u stupnjevima (ne)slaganja na skali. S tvrdnjom se slaže i izrazito slaže 27% učenika iz Zadra i 35% iz Varaždina, a s tvrdnjom se ne slaže i izrazito ne slaže 31% učenika iz Zadra i 22% učenika iz Varaždina. Peta tvrdnja je *Znam kome se obratiti kad i ako želim volontirati*. Oko četvrtine učenika (26%) se ne slaže i izrazito ne slaže s navedenom tvrdnjom, a još 17% ih nije sigurno. Dakle, tek nešto više od pola ispitanika (56%) je svojim odgovorima reklo da znaju kome se obratiti u slučaju želje za volontiranjem (slažem se i izrazito se slažem). U odgovorima učenica i učenika se može vidjeti razlika u stupnjevima ne slažem se i izrazito se ne slažem. Učenici su bili nešto odlučniji, tek ih je 6% odabralo središnji odgovor (23% učenica), međutim 36% ih je reklo da se ne slažu i izrazito ne slažu s petom tvrdnjom. Usporedno s tim, takve odgovore je odabralo 19% učenica. Prema nezavisnim varijablama uspjeha i grada ne postoje razlike u odgovorima ispitanika. Nadalje, šesta tvrdnja je *Volontiranjem sklapam nova prijateljstva*. Mali broj ispitanika se ne slaže i izrazito ne slaže s ovom tvrdnjom (3%, $f=5$), dok 80% učenika smatra da se volonterstvom sklapaju nova prijateljstva. Nijedna nezavisna varijabla nije utjecala na rezultate dobivene za ovu tvrdnju. Na narednu, sedmu tvrdnju koja glasi *Volonterstvo utječe na osobni razvoj pojedinca*, ispitanici su ponovo davali slične odgovore. Tek ih je 2 odgovorilo da se ne slažu s tvrdnjom, a 87% ih je reklo da se slažu i izrazito slažu. Zadnja tvrdnja je *Volonterstvo je precijenjeno* za koju je 69% ispitanika iskazalo da se ne slaže i izrazito ne slaže s tvrdnjom, 29% ih se niti slaže niti ne slaže, a tek 3% ($f=5$) se slaže i izrazito slaže s njom. Kod analize podataka prema spolu učenika, svih 5 ispitanika koji se slažu i izrazito slažu s tvrdnjom su učenici s vrlo dobrim uspjehom. Prema ostalim nezavisnim varijablama (spol i grad), odgovori se ne mijenjaju znatno.

Uz navedene tvrdnje, na kraju anketnog upitnika, učenici su trebali svojim riječima ukratko napisati što misle o volonterstvu kao načinu provođenja slobodnog

vremena. Od 181 ispitanika, na ovo pitanje ih nije odgovorilo 9. Važećih odgovora učenika iz Zadra bilo je 93 te 79 iz Varaždina. Za početak, od svih odgovora, samo je jedan bio iskaz negativnog mišljenja o volonterstvu. Ostatak učenika ($f=171$) izjasnio se da imaju pozitivno mišljenje o volonterstvu ističući razne aspekte volonterstva. Učenički odgovori mogu se klasificirati u nekoliko skupina s obzirom na to koje su elemente volonterstva spomenuli, a učenici su često u svojim odgovorima ulazili u više od jedne skupine. Naime, prema prikupljenim odgovorima, učenici misle da je volonterstvo dobar način za provođenje slobodnog vremena (*pametno, zabavno, zanimljivo, kvalitetno, korisno* i sl.), da ono utječe na osobni razvoj pojedinca (*izgradnja ličnosti, zadovoljstvo samim sobom, razvoj osjećaja, razvoj pozitivnih emocija, širenje obzora, razvoj samopouzdanja, sreća, donošenje pametnih odluka* i sl.), da tako pomažemo drugima (*društvena korist, razvoj zajednice, pomaganje onima u nevolji...*), da ih u sudjelovanju u volonterskim akcijama sprječavaju neki problemi (*nedostatak vremena, naporno je, previše školskih obaveza* i sl.), da je to oblik aktivizma (*bolje nešto raditi, a ne sjediti doma*), a uz to su neki naveli i istaknuli važnost volonterstva (*treba mu dati više važnosti, svatko bi trebao barem jednom probati* i sl.). Pojavljuju se i odgovori koji se ne mogu svrstati u spomenute skupine, a ti odgovori ukazuju da je ispitanicima važan način volontiranja, njegov utjecaj na društvo, smatraju da volontiranje olakšava upis na fakultet te ističu ulogu medija u volonterstvu. Pored navedenog, ispitanici smatraju da volontiranje nije za svakog te da je pritom važno konativno područje čovjekove osobnosti, tj. volja za sudjelovanjem u volontiranju. Također ističu da je potrebno u školama više govoriti o volonterstvu, da učenici imaju ispričnicu za dane koje volontiraju i sl.

U Tablici 1 prikazani su odgovori na pitanje otvorenog tipa koje glasi „Ukratko napiši što misliš o volontiranju kao načinu provođenja slobodnog vremena“.

Tablica 1 Frekvencija odgovora učenika o volonterstvu s obzirom na elemente koje su istaknuli.

POZITIVNO MIŠLJENJE	
skupina odgovora	f
dobar način provođenja slobodnog vremena	98
osobni razvoj pojedinca (volontera)	96
pomaganje drugima	69
problemi sprječavaju sudjelovanje	16
važnost	7
aktivizam	6
ostalo	15
NEGATIVNO MIŠLJENJE	
„...radije bih ostao doma zabavljajući se uz PC/PS4.“	1

Ipak, nekoliko je odgovora koje vrijedi navesti u cijelosti. Neke zbog originalnosti, neke zbog važnih elemenata volonterstva koje su učenici naveli, neke zbog aktualnosti, a neke zbog aspekta volonterstva o kojem se ne govori mnogo (npr. da volonterstvo ipak nije aktivnost za sve osobe). U nastavku slijede odgovori:

- ❖ *Volonterstvo pruža zadovoljstvo onome koji volontira, spaja ugodno s korisnim, pomaže pojedincu da se razvija kao suosjećajna, komunikativna i društvena osoba, šteta što nema više akcija za mlade.*
- ❖ *Volontiranje je više od prostog načina za provođenje vremena. Ono je bitno, za nas i ostale, jer je to vrijeme koje mi ulažemo kako bismo pomogli svijetu da postane bolji.*
- ❖ *Mislim da je to dobro i korisno jer se stječu nove vještine i prijateljstva. Dobi se novi način viđenja stvarnosti.*
- ❖ *Svatko bi barem jednom u životu trebao volontirati. Može biti sjajan način za upoznavanje novih ljudi, kao i pronalaženju moguće, buduće karijere.*
- ❖ *Smatram da je volontiranje dobro uloženi rad jer pomažemo drugima kojima je pomoć zaista potrebna. Nažalost kao učenik [gimnazije koju učenik polazi] nemam vremena za sebe, a kamoli za druge.*
- ❖ *Volontiranje radi pomoći ljudima, a ne samo za sebe je jako plemenito djelo, ali nisam za to da se volontira samo radi trošenja slobodnog vremena, volonter mora biti odan i mora znati kako pomoći ljudima.*
- ❖ *Ja mislim da je volontiranje super. Jako je bitno da ljudi pomažu jedni drugima i da si budu potpora. Volonterstvo je hrabrost. Nije uvijek lako volontirati jer se može naići i na neke ne tako*

lijepe situacije koje volonteru mogu biti ili fizički ili psihički teške. Mislim da bi svatko kome se pruža prilika morao volontirati jer je to za svaku pohvalu.

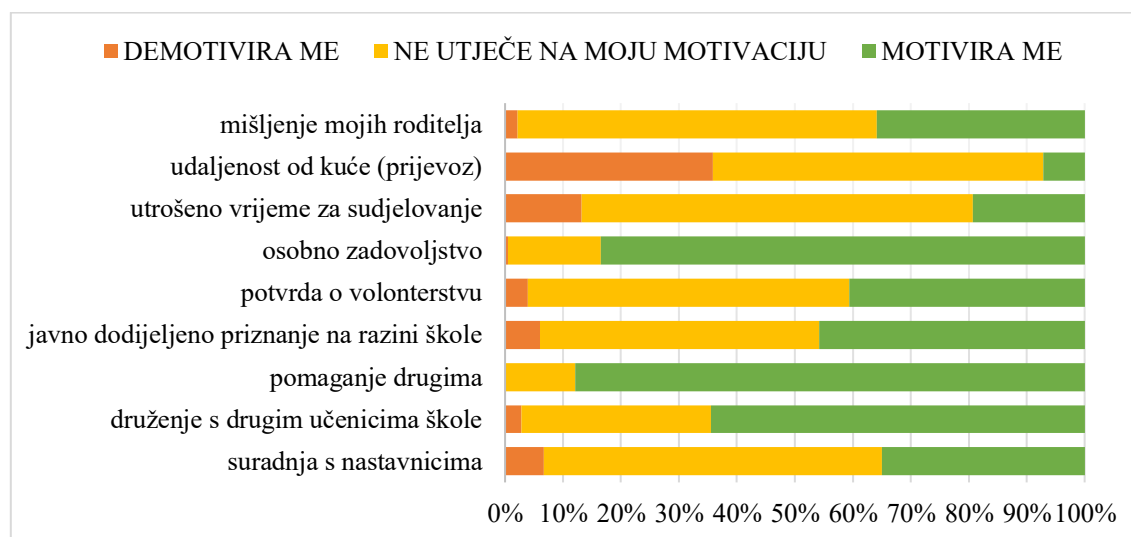
- ❖ *Svi prvo mislimo kako ćemo samo izgubiti vrijeme, ali nakon volontiranja se osjećamo ispunjeno i kasnije ne žalimo što smo odvojili vrijeme za volontiranje.*
- ❖ *Smatram da je volontiranje dobar i koristan način provođenja slobodnog vremena. Volontiranjem bi se trebalo više baviti jer svakodnevno preko medija čuju se vijesti o zlostavljanju, nezbrinutosti siromašnih ili starijih. Zalažem se za veće promicanje volonterstva u školi i putem medija.*
- ❖ *Volontiranje je dobro životno iskustvo. Smatram da bi svatko od nas trebao odvojiti svoje slobodno vrijeme za volontiranje, ali trebalo bi ljude motivirati i potaknuti za volontiranje.*
- ❖ *Nekome naše slobodno vrijeme može puno pomoći.*
- ❖ *Smatram kako je to humani čin kojem bi ljudi u što većem broju trebali pristupiti. Nije trošenje vremena, već kvalitetno provođenje.*
- ❖ *Volontiranje je dobar način za razvijanje svog karaktera i pametnog trošenja vremena. U medijima tj. zadarskim medijima se ne spominje često, jedino kad je utrka Wings for Life, a tamo se ljudi često prijave (većinom učenici) da ih se naslika i objavi na Anteni Zadar. Zbog toga mislim da je volontiranje danas kao način provođenja slobodnog vremena zanemaren.*
- ❖ *Smatram kako bi se trebalo više pažnje posvetiti volontiranju i da se više potiče u školi i da profesori imaju više razumijevanja za volontiranje.*
- ❖ *Volontiranjem stječem nova iskustva koja me osvježuju o tome tko sam zapravo ja i koliko sam spremna doprinijeti očuvanju našeg planeta te pomoći onima kojima je to potrebno. Volontiranje je odličan način provođenja slobodnog vremena jer se mnogo toga može naučiti i svatko svojim malim doprinosom čini veliku stvar.*
- ❖ *Mislim da je volontiranje pozitivna stvar kojom ljudi iskazuju svoju suosjećajnost i brigu za druge ljude i okolinu, no osobno ne volontiram jer nemam vremena za to, a mislim da bi svakom čovjeku njegovo dobro i postignuća trebali biti prioriteta.*
- ❖ *Dobar način provođenja slobodnog vremena, ali nije za sve ljude.*
- ❖ *Volontiranje je jako korisno provođenje slobodnog vremena. Cijenim osobe koje volontiraju jer pomažu društvu.*
- ❖ *Mislim da bi svatko ko ima dosta slobodnog vremena trebao volontirati, pomagati drugima te im pružiti ljubavi, toplinu i sreću. Najviše djeci treba izmamiti osmijeh na lice.*
- ❖ *Volontiranje je zapravo jako dobar način provođenja slobodnog vremena. Imamo priliku upoznati nove ljude, povezati se i zabaviti se čineći dobre stvari nemisleći na materijalne.*
- ❖ *Smatram da se volontiranjem stječu nova iskustva te da volontiranje otvara naš pogled na svijet i gledanje izvan okvira. To nam je nova prilika da pomognemo onima kojima treba pomoć te da razvijemo komunikaciju te suosjećajnost s drugim ljudima. Svaki znak pažnje nekome drugome znači!*
- ❖ *Volontiranje je vrlo bitan način stjecanja novih prijateljstva te odgovorno ponašanje pokazujemo koordinatorima, pa oni stječu povjerenje u nas.*

Temeljem prikazanog možemo izvući glavne elemente mišljenja učenika o temi volonterstva. Prema tome, volonterstvo je dobar način za provođenje slobodnog vremena kojem je potrebno dati više pozornosti i koje može biti korisno u pronalaženju i dobivanju posla. Zabrinjavajući su podaci koji pokazuju da učenici nisu sigurni bavi li se itko promocijom volonterstva. Kad su podaci analizirani prema gradu, učenici su u većoj mjeri svjesni postojanja organizacije koja se bavi promocijom volonterstva. Ovakvi rezultati su moguća posljedica postojanja i djelovanja VCZD-a. Nadalje, tek nešto više od polovine ispitanika zna kome se obratiti kad želi volontirati. Učenici smatraju da volonterskim angažmanom sklapaju nova prijateljstva i utječu na osobni razvoj. Kad se govori o precijenjenosti, učenici većinom misle da ono nije precijenjeno, međutim trećina ispitanika nije sigurna je li ono precijenjeno ili nije. Općenito, učenici imaju pozitivno mišljenje o volonterstvu. Zanimljivo je to što su učenici većinom istaknuli da je ono dobar način za provođenje slobodnog vremena te da ono utječe na osobni razvoj pojedinca. Aspekt pomaganja drugima se našao na trećem mjestu, što nam ukazuje na to da volonterstvo možda i nije u cijelosti altruistična aktivnost, već ima i elemente brige o sebi.

5.3. Faktori koji utječu na motivaciju učenika za volonterstvo

Treći zadatak ovog istraživanja je dobiti uvid u faktore koji motiviraju i demotiviraju učenike na volontiranje u školi i izvan nje. Učenici su odabirom odgovora (motivira me, ne utječe na moju motivaciju i demotivira me) pružili uvid u to što ih potiče

i što ih odbija od volonterskih aktivnosti. U nastavku su prvo prikazani rezultati dobiveni za volontiranje u školi (Slika 6).

Slika 6 Prikaz odgovora ispitanika u postocima za ponuđene faktore koji utječu na njihovu motivaciju za volonterstvo u školi.

Prema prikazanim podacima možemo rangirati faktore i odrediti glavne „motivatore“ i „demotivatore“ za volonterstvo u školi kod ispitanika. Prema središnjoj vrijednosti odgovora dobivena je sljedeća raspodjela (Tablica 2):

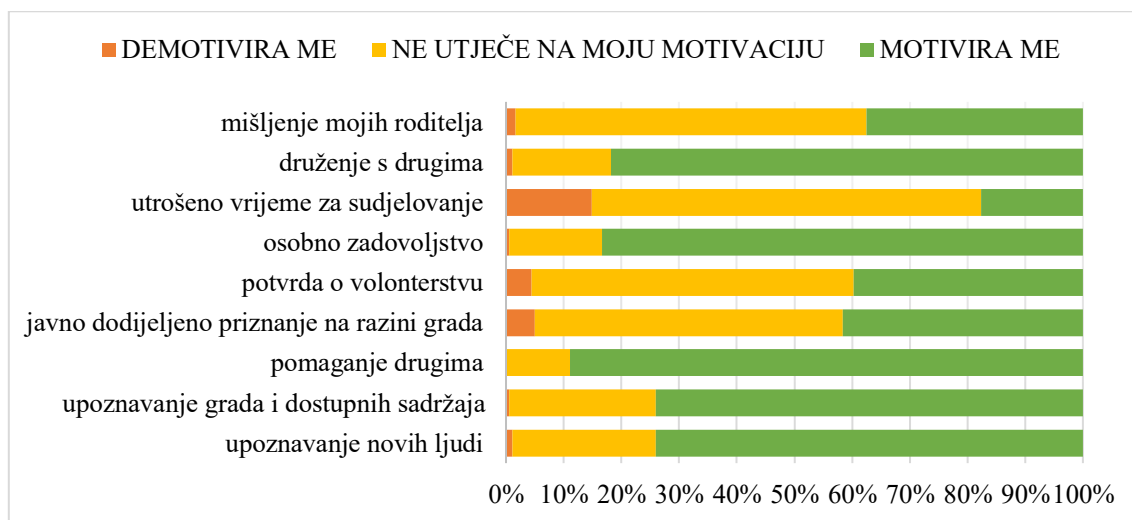
Tablica 2 Rangiranje faktora koji utječu na motivaciju učenika za volontiranje u školi prema središnjoj vrijednosti.

	M
1. pomaganje drugima	2,88
2. osobno zadovoljstvo	2,83
3. druženje s drugim učenicima škole	2,73
4. potvrda o volonterstvu	2,49
5. javno dodijeljeno priznanje na razini škole	2,40
6. mišljenje mojih roditelja	2,34
7. suradnja s nastavnicima	2,28
8. utrošeno vrijeme za sudjelovanje	2,06
9. udaljenost od kuće (prijevoz)	1,72

Dakle, iz prikazane tablice možemo izdvojiti 3 faktora koja u najvećoj mjeri motiviraju učenike: *pomaganje drugima*, *osobno zadovoljstvo* i *druženje s drugim učenicima*. Uzimajući u obzir središnju vrijednost, ali i frekvenciju odgovora prikupljenih anketnim upitnicima, može se reći da učenike na volonterske aktivnosti najmanje

motivira *suradnja s nastavnicima i utrošeno vrijeme*. Međutim, faktor *udaljenosti od kuće (prijevoz)* se može izdvojiti kao „demotivator“ jer je to jedini faktor za koji su učenici više odgovorili da ih demotivira (36%), nego motivira (7%). Kod nezavisnih varijabli spola, uspjeha i grada ne postoje velike razlike.

Kad se govori o faktorima koji utječu na motivaciju za volontiranje izvan škole, učenicima su bili ponuđeni *upoznavanje novih ljudi, upoznavanje grada i dostupnih sadržaja, pomaganje drugima, javno dodijeljeno priznanje na razini grada, potvrda o volonterstvu, osobno zadovoljstvo, utrošeno vrijeme za sudjelovanje, druženje s drugima, mišljenje njihovih roditelja*. Neki faktori se ponavljaju kao i kod motivacijskih faktora za volonterstvo u školi, međutim neki su promijenjeni. Ispitanici su odgovorili da ih najviše motiviraju *pomaganje drugima, osobno zadovoljstvo i druženje s drugima*. Upravo su to jednaki faktori za koje su učenici odgovorili da ih najviše motiviraju za volonterstvo u školi. Na Slici 7 prikazani su svi odgovori učenika.

Slika 7 Prikaz odgovora ispitanika u postocima za ponuđene faktore koji utječu na njihovu motivaciju za volonterstvo izvan škole.

Budući da su učenici mogli odgovarati uzimajući u obzir svoje mjesto prebivališta (a ne grad u kojem pohađaju školu) eliminiran je faktor *udaljenost od kuće (prijevoz)* te je zadnju poziciju kod ove skupine faktora preuzelo *utrošeno vrijeme za sudjelovanje*. S 27 odgovora (15%), upravo je to faktor za koji su se učenici najviše izjasnili da ih demotivira. Međutim, za spomenuti faktor ih je 67% iskazalo da ne utječe na njihovu motivaciju te 18% da ih motivira. Stoga, ne može se utvrditi kao „demotivator“ budući

da se više ispitanika izjasnilo da ih vrijeme utrošeno na sudjelovanje u volontiranju motivira, nego da ih demotivira.

U Tablici 3 rangirani su faktori motivacije za volontiranje izvan škole prema središnjoj vrijednosti.

Tablica 3 Rangiranje faktora koji utječu na motivaciju učenika za volontiranje izvan škole prema središnjoj vrijednosti.

	M
1. pomaganje drugima	2,89
2. osobno zadovoljstvo	2,83
3. druženje s drugima	2,81
4. upoznavanje grada i dostupnih sadržaja	2,73
5. upoznavanje novih ljudi	2,73
6. javno dodijeljeno priznanje na razini grada	2,37
7. mišljenje mojih roditelja	2,36
8. potvrda o volonterstvu	2,35
9. utrošeno vrijeme za sudjelovanje	2,03

Ako podatke gledamo s obzirom na nezavisne varijable, ne javljaju se velike razlike u motivacijskim faktorima.

Dakle, neovisno o mjestu volonterskih aktivnosti (u školi ili izvan nje), učenike najviše motivira *pomaganje drugima*, *osobno zadovoljstvo* i *druženje s drugima*. Javne dodjele priznanja motiviraju tek nešto više od 40% učenika, a *utrošeno vrijeme* i *udaljenost od kuće* negativno utječu na njihovu motivaciju za uključivanjem u volonterske aktivnosti, što se može vidjeti i prema odgovorima na pitanje otvorenog tipa u zadatku 2 ovog istraživanja gdje je 16 učenika istaknulo probleme koji ih sprječavaju u sudjelovanju u volonterskim aktivnostima.

5.4. Mišljenje učenika o zastupljenosti teme volonterstva u medijima, obitelji i školi

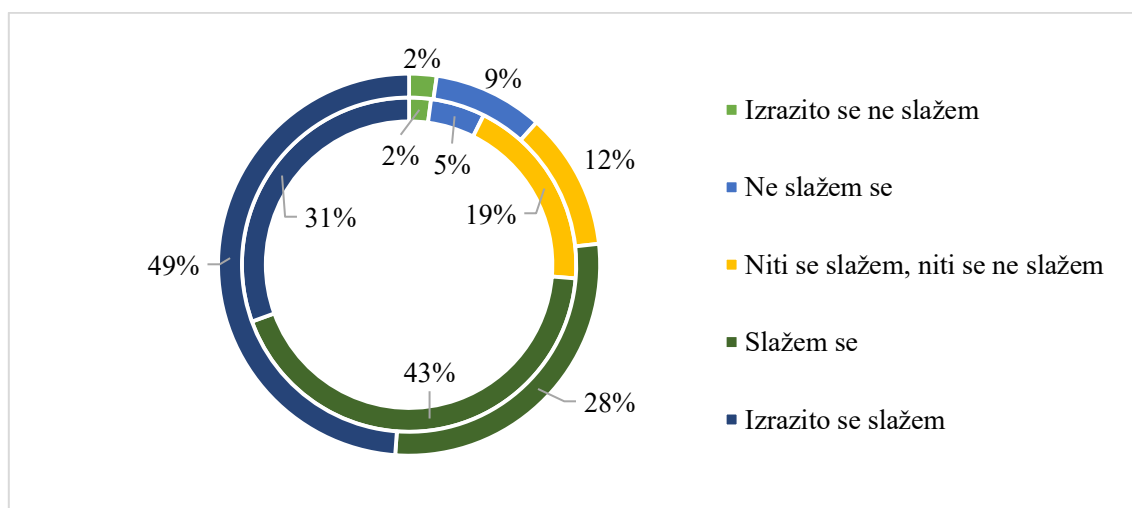
Četvrti istraživački zadatak odnosi se na mišljenje učenika o zastupljenosti teme volonterstva u medijima, obitelji i njihovoj školi. Analizom odgovora na 11. pitanje anketnog upitnika dobiveni su sljedeći rezultati. Prve tri tvrdnje tiču se teme volonterstva u obitelji. Prva glasi *U mojoj obitelji se cijeni volontiranje* za koju je 38% učenika reklo da se niti slaže, niti ne slaže s tom tvrdnjom, 41% ih je reklo da se slaže s tom tvrdnjom i 15% je onih koji se izrazito slažu i tvrde da se u njihovoj obitelji cijeni volontiranje. S

tvrdnjom se ne slaže 6% ispitanika ($f=10$), od kojih je 1 odgovorio da se izrazito ne slaže. Nadalje, druga tvrdnja ponuđena učenicima je *Netko iz moje obitelji je aktivan volonter*. Ovdje će naglasak biti stavljen na broj učenika koji imaju volontera u obitelji. Od 181 učenika, samo 22 ispitanika su odgovorila da se slažu s navedenom tvrdnjom. Sukladno tome, 12% ispitanika u obitelji ima volontera. Postotak je sličan i kod analize podataka prema spolu učenika i gradu. Analiza podataka prema uspjehu pak ukazuje na to da 16% odlikaša i 8% vrlo dobrih učenika ima u obitelji volontera. Što se tiče dobrih učenika njih 24% ($f=4$, $n=17$) se izjasnilo da netko od članova obitelji aktivno volontira. Sljedeća tvrdnja se odnosi na roditeljevu ulogu u poticanju djece na volonterske aktivnosti, a tvrdnja glasi *Roditelji bi djecu trebali poticati na uključivanje u volonterske akcije*. S tvrdnjom se slaže i izrazito slaže 71% učenika, a samo 2% ih se ne slaže. Učenice se u većem broju slažu i izrazito slažu s tvrdnjom (77%) od učenika (62%), međutim, većina ostatka muškog dijela ispitanika nema negativan stav prema tvrdnji, već je odabrao odgovor da se niti slažu niti ne slažu (35%). Analizom odgovora prema gradu u kojem učenici pohađaju školu, viđeno je da se nijedan učenik iz Varaždina nije izjasnio da se ne slaže i izrazito ne slaže s tvrdnjom te da su svi učenici ($f=4$) koji se ne slažu s tvrdnjom iz Zadra.

Naredne tri tvrdnje govore o temi volonterstva u medijima. Prva tvrdnja je *U medijima često nailazim na volonterske prilike*. S time se slaže i izrazito slaže 18% ($f=32$) ispitanika, a 45% se ne slaže i izrazito ne slaže. Nezavisne varijable istraživanja ne ukazuju na razlike u odgovorima. Sljedeća tvrdnja je *U medijima se ne govori dovoljno o volonterstvu*. S time se slaže 39% i izrazito slaže 13% ispitanika, 36% ih se niti slaže, niti ne slaže, a s tvrdnjom se ne slaže 10% i izrazito ne slaže 1% sudionika. Ispitanice su se u većem broju izjasnile da se slažu i izrazito s tvrdnjom (60%) u odnosu na muške ispitanike (37%). Muški dio ispitanika je najviše (45%) odabrao središnju vrijednost na skali procjene, a s tvrdnjom se ne slaže i izrazito ne slaže 18% ($f=12$) tog dijela ispitanika. Tek 8% ($f=9$) ispitanica je iskazalo da se ne slažu s time da se u medijima ne govori dovoljno o volonterstvu. Nadalje, učenici iz Varaždina se u većem postotku slažu i izrazito slažu s tvrdnjom (60%), od učenika iz Zadra (44%). S druge strane skale, s tvrdnjom se ne slaže i izrazito ne slaže 9% učenika iz Varaždina i 14% učenika iz Zadra. Šesta tvrdnja glasi *Mediji me potiču na razmišljanje o volonterstvu* s kojom se 15% ispitanika slaže i izrazito slaže, 34% niti slaže niti ne slaže, a 51% ($f=91$) ih se ne slaže i izrazito ne slaže s

tvrdnjom. Veći dio ispitanica se slaže i izrazito slaže s tvrdnjom (19%), nego što je to odgovorio muški dio ispitanika (8%). Prema gradu i općem uspjehu se ne javljaju razlike u odgovorima.

Zadnje 3 tvrdnje ovog pitanja su u vezi s temom volonterstva u školi koju učenici pohađaju. Ovaj dio tvrdnji je od velike važnosti za istraživanje, budući da su obavljeni intervjui s ravnateljima škola koje pohađaju učenici. Prva tvrdnja je *Moja škola pruža prilike za volontiranje*. Od 181 ispitanika, 17 ih je odgovorilo da se ne slaže i izrazito ne slaže s ovom tvrdnjom (ukupno 9%). S druge strane, 75% ih je reklo da se slaže i izrazito slaže s ovom tvrdnjom, a ostatak (16%) ih je odgovorio odabirom srednje vrijednosti na skali procjene. Razlike se javljaju samo kod nezavisne varijable grada, a rezultati su prikazani na Slici 8.

Slika 8 Prikaz odgovora ispitanika u postocima za tvrdnju “Moja škola pruža prilike za volotniranje.” s obzirom na nezavisnu varijablu grada u kojem učenici pohađaju školu. Unutarnji krug predstavlja ispitanike iz Zadra, a vanjski ispitanike iz Varaždina.

Druga tvrdnja je *U mojoj školi se radi na promicanju volonterstva*, s kojom se 12% ispitanika se ne slaže i izrazito ne slaže, 22% niti slaže, niti ne slaže, a 67% ih se slaže i izrazito slaže. Odlični učenici se u većoj mjeri (77%) slažu i izrazito slažu s tvrdnjom od učenika vrlo dobrog uspjeha (60%). Ne postoje razlike u odnosu na ostale nezavisne varijable.

Zadnja tvrdnja je *U mojoj školi se cijeni volontiranje*. Samo 7 ispitanika (4%) je reklo da se ne slaže i izrazito ne slaže s tom tvrdnjom, 17% ispitanika je odabralo središnju

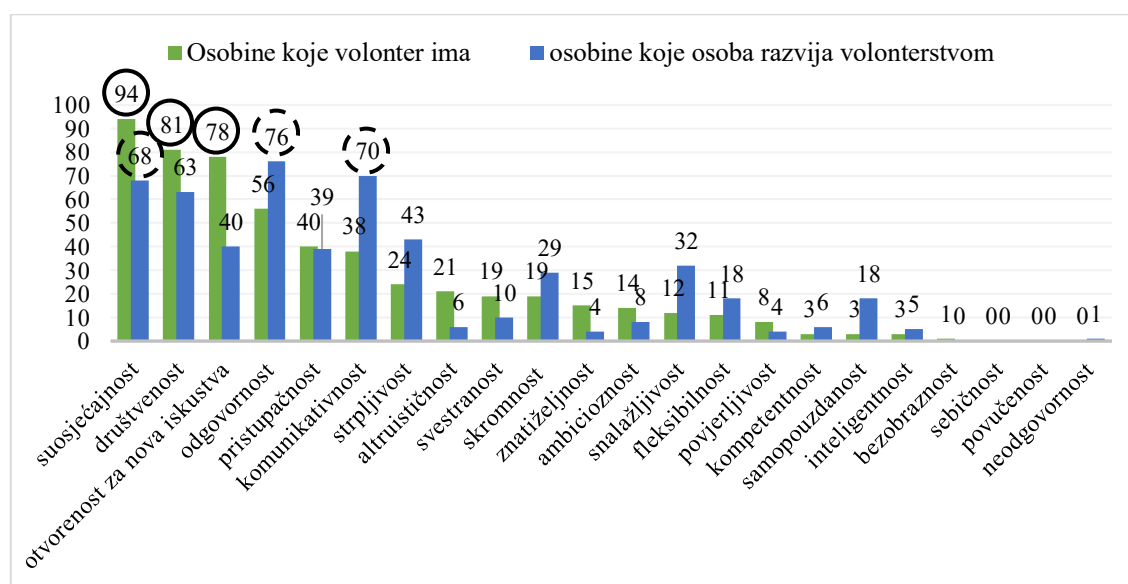
vrijednost na skali procjene, 39% ispitanika se slaže, a 40% ih se izrazito slaže. Kao i kod prethodne tvrdnje, rezultati se ne mijenjaju kod analize prema nezavisnim varijablama.

Dakle, temeljem prikazanih odgovora može se zaključiti da je malen broj onih učenika u čijim se obiteljima volonterstvo ne cijeni. Međutim, članovi obitelji većine učenika (72%) ipak nisu aktivni volonteri. Ispitanici (71%) smatraju da roditelji nose ulogu poticatelja djece na uključivanje u volonterske akcije. Stoga, prema mišljenju ispitanih učenika, obitelj je važan faktor koji utječe na djecu kroz niz vrijednosti, navika i ponašanja koji im prenose. Što se tiče volonterstva u okvirima medija, neki učenici nailaze na prilike za volonterstvo, dok neki ne nailaze na takve sadržaje. Ne može se generalizirati, no možemo pretpostavljati da to ovisi o sadržajima koje pretražuju, prate i u kojima već sudjeluju. Budući da je ipak skoro polovina ispitanika (45%) rekla da ne nailaze na volonterske prilike u medijima, može se utvrditi potreba za povećanjem medijske zastupljenosti volonterskih prilika. Budući da su mladi današnjice sve više uključeni u razne oblike medija, mediji su ti koji mogu još više popularizirati tu temu (npr. kroz promotivne poruke s poveznicom na volonterske centre i druge izvore). Sukladno tome, učenici (52%) smatraju da se u medijima ne govori dovoljno o volonterstvu. Međutim, iz odgovora ostatka učenika možemo izvući da se u medijima ili zaista govori u dovoljnoj mjeri o volonterstvu ili pak da učenici nisu svjesni važnosti volonterstva pa smatraju da je trenutačno stanje te teme zadovoljavajuće. Ipak, polovinu učenika mediji ne potiču na razmišljanje o volonterstvu. Zaključno, može se reći da trenutačna uloga medija za volonterstvo nije od velikog značaja ili su medijski materijali prisutni u oblicima medija koji nisu popularni kod mladih. Na kraju, od velike važnosti za učenike ima škola koju pohađaju. Prema provedenim intervjuima s ravnateljima, očekuje se da sve škole pružaju prilike za volontiranje, međutim, 9% učenika se ipak izjasnilo da se na njihovoj školi ne pružaju takve prilike. Razlog takvom mišljenju može biti da na školama zaista ne postoje volonterske prilike, da su to možda učenici koji nisu zainteresirani za takve aktivnosti ili se ne informiraju, da informacije o volonterskim prilikama dolaze do nekolicine učenika koji su već uključeni u volonterske timove i sl. Većina učenika se slaže da škola vrši svoju ulogu i radi na promicanju volonterstva, međutim ipak 12% njih misli da se promicanje ne odvija na njihovoj školi. Na školama se uglavnom cijeni volontiranje, a samo 4% učenika misli suprotno. Sukladno tome, škola ima važnu ulogu i iz odgovora ispitanika možemo vidjeti da ju većim dijelom obavlja, ali

ima prostora za napredak u vidu bolje informiranosti. Budući da je u svakoj školi (prema riječima ravnatelja) volonterstvo važna sastavnica njihova rada, svi učenici bi trebali biti barem svjesni prilika koje im se pružaju te činjenice da njihova škola cijeni volonterstvo i radi na promicanju istog.

5.5. Mišljenje učenika o osobinama koje osoba ima i koje stječe volonterstvom

Zadaci 9 i 10 anketnog upitnika odnose se na mišljenje o glavnim osobinama koje volonter ima te o osobinama koje osoba razvija volonterstvom. Ispitanicima su ponuđena dva seta istih osobina ($f=22$) od kojih su trebali odabrati po 3 (osobine u 9. i 10. zadatku bile su ponuđene u drugačijem redosljedu). Na Slici 9 prikazane su osobine koje volonteri imaju, od najčešće do najrjeđe odabrane, te osobine koje osoba razvija volenterskim aktivnostima. Krugovima su istaknute osobine koje su učenici najviše birali (puna linija – osobine koje volonter ima, isprekidana linija – osobine koje osoba razvija volonterstvom).

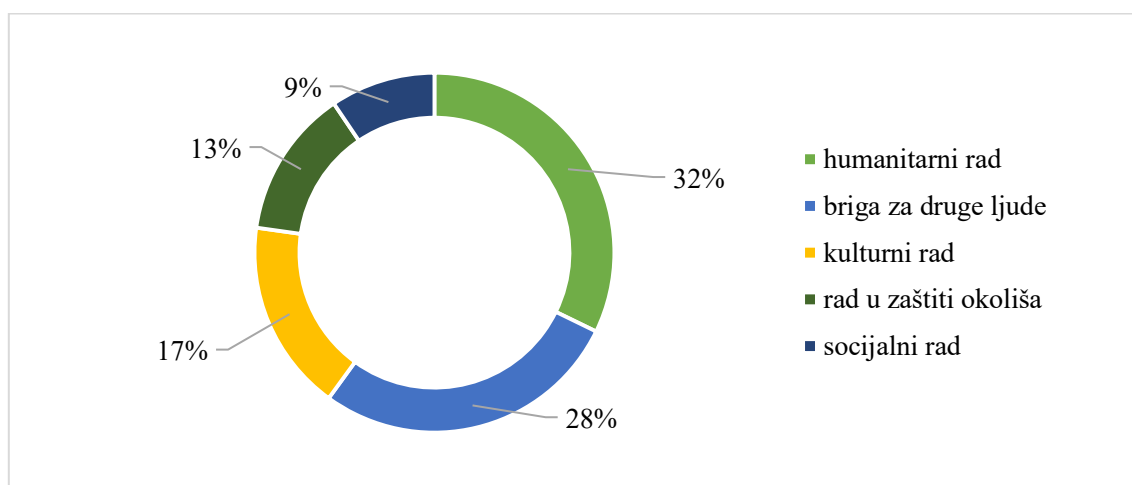
Slika 9 Prikaz frekvencije biranih osobina koje volonter ima i osobina koje osoba razvija volonterstvom (punom crtom istaknute su tri najčešće odabrane osobine volontera, a isprekidanom crtom su istaknute tri najčešće odabrane osobine koje osoba razvija volonterstvom).

Prema prikazanim se rezultatima može vidjeti da su suosjećajnost, društvenost i otvorenost za nova iskustva osobine za koje učenici smatraju da ima prosječan volonter,

a odgovornost, komunikativnost i suosjećajnost osobine koje osoba razvija svojom uključenošću u volonterske aktivnosti. Malen broj ispitanika ($f=21$) rekao je da su volonteri altruistični, a prema ranije prikazanim istraživanjima (Juzbašić i Vukasović Hlupić, 2015; Mažar, 2011) postavlja se da je upravo ta osobina jedna od najvažnijih kod osoba koje su uključene u volonterske angažmane. Kod analize prema nezavisnim varijablama ne postoje razlike, tj. iste tri osobine (u oba zadatka) se ističu kao najčešće birani odgovori.

5.6. Ponuđena područja volonterstva te područja koja učenici preferiraju

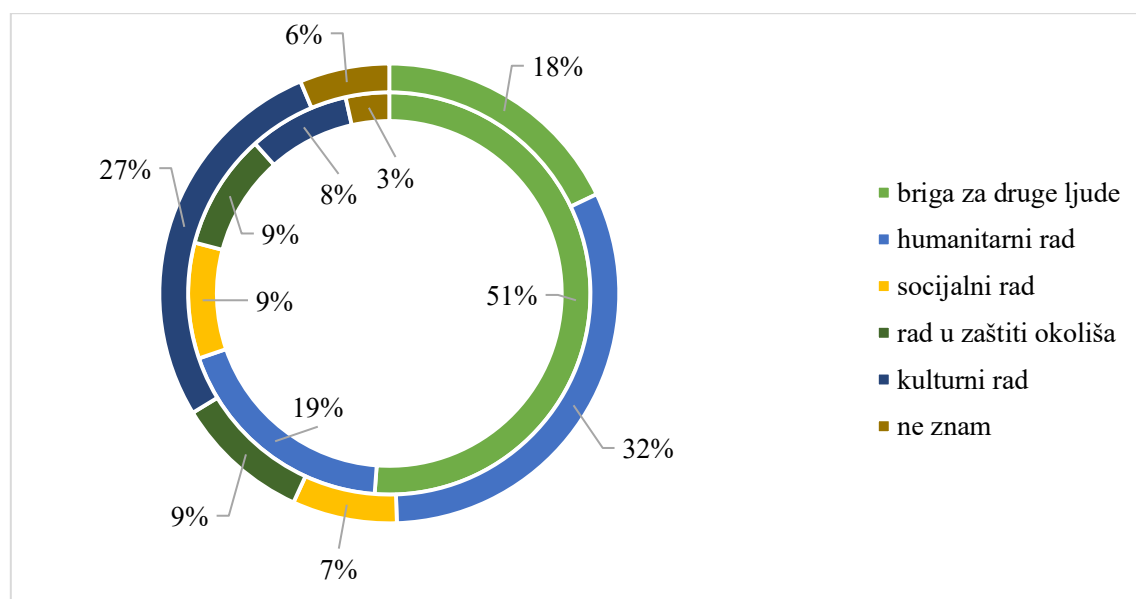
Zadnji je zadatak istraživanja proučiti koja područja volonterstva se učenicima nude, a koja oni preferiraju. U ovim pitanjima se ponavlja (kao i u 5. pitanju) podjela na područja prema Begović (2006). Kad se govori o zamišljenoj „idealnoj“ volonterskoj akciji, 32% učenika je reklo da bi takva akcija pripadala području humanitarnog rada, a zatim slijede briga za druge ljude, kulturni rad, rad u zaštiti okoliša te na kraju socijalni rad (Slika 10).

Slika 10 Prikaz raspodjele odgovora u postocima za područje idealne volonterske akcije.

Podaci dobiveni sljedećim pitanjem daju uvid u područje kojem najčešće pripadaju volonterske akcije koje učenici nalaze u svojoj okolini. Sveukupno gledano, redom su to: briga za druge ljude (34% ispitanika), humanitarni rad, kulturni rad, rad u zaštiti okoliša te socijalni rad (8%). Ostatak, 4%, ispitanika se izjasnio da ne zna. Rezultati

se očekivano mijenjaju prema nezavisnoj varijabli grada u kojem učenici pohađaju školu. Naime, dok se po zastupljenosti u Zadru ističu područja humanitarnog (32%) i kulturnog rada (27%), u Varaždinu je vodeće područje briga za druge ljude (51%). Na Slici 11 prikazana je raspodjela odgovora ispitanika, unutarnji krug grafičkog prikaza predstavlja odgovore ispitanika iz Varaždina, dok vanjski predstavlja odgovore ispitanika iz Zadra.

Slika 11 Prikaz raspodjele odgovora u postocima za ponuđena područja volonterskih akcija s obzirom na grad. Unutarnji se krug odnosi na odgovore ispitanika iz Varaždina, a vanjski na odgovore ispitanika iz Zadra.

Dakle, možemo reći da učenici zamišljaju idealnu volontersku akciju iz područja humanitarnog rada i brige za druge ljude, međutim, akcije koje se nude u Zadru najviše pripadaju humanitarnom i kulturnom radu. Razlog tome može biti već spomenuto održavanje WFLWR utrke koja koristi velik broj volontera te je medijski zastupljena. U Varaždinu su najzastupljenija područja brige za druge ljude i humanitarnog rada što odgovara viziji idealnih volonterskih akcija učenika.

6. Zaključak

Iako ne postoji jedinstvena definicija volonterstva, ono uvijek uključuje tri najvažnija elementa, a to su: dobrovoljnost, dobrobit i odsutnost materijalne koristi. Volonterske aktivnosti pozitivno utječu na sve elemente društva, od pojedinca, preko organizacija pa do društva u cjelini. Isto tako, one omogućavaju povezivanje pojedinca sa zajednicom i direktan utjecaj na njen razvoj. Uz to, pojedinac volonterstvom razvija samog sebe na način da stječe nova iskustva.

Zakonom o volonterstvu i Etičkim kodeksom volontera uređeno je volonterstvo u Hrvatskoj koje se odvija u raznim oblicima te pripada raznim područjima. Budući da u Hrvatskoj kultura volonterstva nije razvijena (9.7% volontera prema podacima iz 2019.), evidentna je potreba za konkretnim planovima i koracima s ciljem populariziranja volonterstva te razvijanja i poboljšanja volonterske mreže. Dakako, najveću ulogu imaju volonterski centri koji rade na svim aspektima volonterstva (informiranje, educiranje i povezivanje). Budući da oni imaju svoja područja djelovanja, od velike je važnosti daljnji razvoj i osnivanje takvih centara u mjestima slabe razvijenosti volonterstva.

Uz volonterske centre, veliku ulogu u promicanju volonterstva imaju odgojno-obrazovne ustanove. One ustanove koje odluče biti uključene u takve aktivnosti formiraju volonterske timove i tako s učenicima rade na educiranju i promicanju volonterstva. Kako i na ostale, na ovaj aspekt školskog života ravnatelj ima velik utjecaj. Ravnatelji obuhvaćeni ovim istraživanjem imaju pozitivno mišljenje o volonterskim aktivnostima u školi, a u skladu s tim, sve uključene škole imaju oformljene volonterske timove koji rade s volonterima. Neki ravnatelji smatraju da je prepoznavanje volonterskog rada potvrdom obavezno, dok neki smatraju da potvrda o volonterstvu ima suprotan učinak, tj. da bi volonterstvo trebalo postojati samo zbog sebe. Kod konkretnih načina promicanja volonterstva, očituje se važnost postojanja Volonterskog centra Zadar. Naime, svi ravnatelji iz Zadra su naveli suradnju s VCZD-om kroz koju ostvaruju promicanje volonterstva kod svojih učenika. Prema njima, ne postoji jedan idealan način promicanja volonterstva, ali ne postoji niti idealna volonterska akcija za učenike srednjih škola.

S druge strane, iz odgovora učenika se mogu vidjeti podaci koji daju bolji uvid u volonterstvo učenika. Više od polovine ispitanika volontira. U Zadru je općenito više volontera te oni najviše volontiraju u području kulturnog rada. Varaždinski učenici se

najviše uključuju u volonterske akcije na području brige za druge ljude. Općenito, ispitanici imaju pozitivno mišljenje o volonterstvu, a najviše misle da je to dobar način za provođenje slobodnog vremena i da utječe na osobni razvoj pojedinca. Uz to, na taj način pomažu drugima i osjećaju se korisnima. Ipak, budući da se radi o učenicima, neki bi se rado uključili u neke angažmane da imaju više vremena ili da ih ne sprječava neki drugi problem.

Učenike najviše motivira pomaganje drugima, osobno zadovoljstvo i druženje s drugima, a negativan utjecaj na njihovu motivaciju imaju utrošeno vrijeme i udaljenost od kuće. Dakle, više učenika bi vjerojatno bilo uključeno u volonterske angažmane ako bi oni bili u njihovoj sredini i integrirani u vrijeme koje oni provode u školi na što bi se moglo utjecati razvojem volonterske mreže i razvojem volonterstva u okvirima škola.

U obiteljima učenika volonterstvo se uglavnom cijeni, no većina je onih koji nemaju aktivnog volontera u obitelji. Mediji, prema mišljenju učenika, nisu od velike važnosti za volonterstvo te bi mogli imati puno značajniju i veću ulogu u promicanju volonterskih aktivnosti. Iako svaka škola koju pohađaju učenici ima oformljen volonterski tim, postoje oni koji smatraju da se u njihovoj školi ne odvija promicanje volonterstva (12%).

Volonter je za učenike suosjećajna i društvena osoba otvorena za nova iskustva koja svojim sudjelovanjem u volonterskom angažmanu razvija odgovornost i komunikativnost, a produbljuje i dodatno razvija suosjećajnost novim iskustvima i interakcijama.

Učenici gimnazijskih programa u Zadru i Varaždinu zamišljaju svoje idealne akcije kao akcije koje pripadaju području humanitarnog rada i brige za druge ljude. Ono što se nudi učenicima u Zadru su volonterske akcije u području humanitarnog i kulturnog rada, a u Varaždinu humanitarnog rada i brige za druge ljude.

U usporedbi s drugim zemljama svijeta, Hrvatska ima dug put pred sobom za razvoj volonterstva uopće. Ovaj rad pruža uvid u stanje volonterstva konkretno kod srednjoškolskih učenika gimnazijskog programa u Zadru i Varaždinu, a uključivanje većeg broja ispitanika različitih obrazovnih programa i gradova dalo bi cjelovitiju i značajniju sliku o ulozi koju volonterstvo ima u srednjoj školi.

7. Literatura

Knjige

1. Begović, H. (2006), *O volontiranju i volonterima/kama*, Zagreb: Volonterski centar.
2. Forčić, G. (2007), *Volonterstvo i razvoj zajednice: sudjelovanje građana u inicijativama u zajednici. Istraživanje uključenosti građana u civilne inicijative u zajednici kroz volonterski rad*. Rijeka: Udruga za razvoj civilnog društva SMART.
3. Prgić Znika, J., Kordić, I., Jeđud Borić, I. (2015), *Menadžment volontera: priručnik za vođenje volontera i volonterskih programa*, Zagreb: Volonterski centar Zagreb.
Dostupno na: <http://www.mmh.hr/files/ckfinder/files/menadzment%20volontera.pdf> (24.1.2019)

Članci

4. Barić, S. (2008). Volonterstvo kao inherentno socijalno odgovorna djelatnost–pravni aspekti. U: Bodiroga-Vukobrat N., Borić, S. (Ur.), *Socijalno odgovorno gospodarenje*. Zagreb: TIM Press, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
5. Čavar, J., Pavić, J., Racz, A. (2018), Procjena stavova i zastupljenosti volontiranja u srednjoškolskoj populaciji na području grada Vinkovaca, *Medica Jadertina* 48(3):143-156.
6. Juzbašić, M., Vukasović Hlupić, T. (2015), Osobine ličnosti i motivi za volontiranje. *Psihologijske teme*, 24(2):279-304.
7. King, H.R., Jackson, J.J., Morow-Howell, N. i Oltmanns, T.F. (2014), Personality accounts for the connection between volunteering and health. *Journals of Gerontology, Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 63:64-72.
Dostupno na: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4635641/> (13.4.2019)
8. Kotlar. V., Bašić, S. (2010), Uloga odgojno-obrazovnih ustanova u razvoju volonterstva u Hrvatskoj, *Acta Iadertina* 7(1):21-38.
9. Moorfoot, N., Leung, R. K., Toumbourou, J. W., Catalano, R. F. (2015), The Longitudinal Effects of Adolescent Volunteering on Secondary School Completion and Adult Volunteering. *International Journal of Developmental Science*, 9(3-4):115-123.
10. Miliša, Z. (2008), Odnos mladih prema volontiranju, radu i slobodnom vremenu. *Diacovensia: teološki prilozi*, 16(1-2):93-115.
11. Pelko, A., Munjiza, E. (2007), Utjecaj volontera na prosocijalno ponašanje u multietničkim zajednicama, *Pedagogijska istraživanja*, 4(1):101-117.

12. Snyder, M., Omoto, A. M. (2009), Who gets involved and why? The psychology of volunteerism: Principles, policies and practices. U Liu, E., Holosko, M. J., Lo T.W.(ur.), *Youth empowerment and volunteerism: Principles, policies and practices*, Hong Kong: City University of Hong Kong Press, 3-26.

Radovi

13. Mažar, J. (2011). Osobine ličnosti adolescenata volontera I ne-volontera. Diplomski rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu.
14. Widjaja, E. (2010). Motivation behind volunteerism. Diplomski rad. Claremont: Claremont McKenna College.
- Dostupno na: https://scholarship.claremont.edu/cmhc_theses/4/ (14.4.2019)

Zakoni i godišnja izvješća

15. Zakon o volonterstvu (2007), *Narodne novine* 1863, Zagreb
- Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2007_06_58_1863.html (12.4.2019.)
16. Zakon o volonterstvu (2013), *Narodne novine* 22/13, Zagreb
- Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/258/Zakon-o-volonterstvu> (12.4.2019)
17. Godišnji izvještaj o radu siječanj – prosinac 2017., Volonterski centar Zagreb
- Dostupno na: <https://www.vcz.hr/images/pages/1086.pdf> (12.4.2019.)

Internet

- URL 1:** Hrvatska enciklopedija (pojam „lokalna zajednica“)
<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=37030> (14.4.2019.)
- URL 2:** Hrvatski centar za razvoj volonterstva <https://www.hcrv.hr> (15.4.2019.)
- URL 3:** Volonterski centar Zadar, <http://vczd.org> (23.4.2019.)
- URL 4:** Volonterske akcije Udruge V.U.K.
<http://udruga-vuk.hr/2019/03/22/volonterske-akcije-udruga-v-u-k/> (23.4.2019.)
- URL 5:** Centar za volontiranje i humanitarni rad FOI
<https://www.foi.unizg.hr/hr/fakultet/odjeli/cvhr> (23.4.2019.)

URL 6: Facebook stranica WFLWR događaja za 2019. godinu

<https://www.facebook.com/events/422351554955483/permalink/540529456471025/>

(9.5.2019)

URL 7: Eurostat - Participation in formal or informal voluntary activities or active citizenship by sex, age and educational attainment level

<https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do> (1.6.2019)

8. Popis slika i tablica

Slika 1. Prikaz prosječnog volontera Volonterskog centra Zagreb 2017. godine.	11
Slika 2 Prikaz frekvencije ispitanika prema varijabli spola (N – 181).	24
Slika 3 Prikaz frekvencije ispitanika prema varijabli postignutog školskog uspjeha (N – 181).....	25
Slika 4 Prikaz frekvencije ispitanika prema varijabli grada u kojem učenici pohađaju školu (N – 181).	25
Slika 5 Prikaz frekvencije i postotka ispitanika koji volontiraju i ne volontiraju prema varijablama spola, uspjeha i grada. Istaknuta crta predstavlja postotak učenika ne-volontera dobiven analizom svih rezultata.	27
Tablica 1 Frekvencija odgovora učenika o volonterstvu s obzirom na elemente koje su istaknuli.	32
Slika 6 Prikaz odgovora ispitanika u postocima za ponuđene faktore koji utječu na njihovu motivaciju za volonterstvo u školi.	35
Tablica 2 Rangiranje faktora koji utječu na motivaciju učenika za volontiranje u školi prema središnjoj vrijednosti.....	35
Slika 7 Prikaz odgovora ispitanika u postocima za ponuđene faktore koji utječu na njihovu motivaciju za volonterstvo izvan škole.	36
Tablica 3 Rangiranje faktora koji utječu na motivaciju učenika za volontiranje izvan škole prema središnjoj vrijednosti.....	37
Slika 8 Prikaz odgovora ispitanika u postocima za tvrdnju “Moja škola pruža prilike za volotniranje.” s obzirom na nezavisnu varijablu grada u kojem učenici pohađaju školu. Unutarnji krug predstavlja ispitanike iz Zadra, a vanjski ispitanike iz Varaždina.	39
Slika 9 Prikaz frekvencije biranih osobina koje volonter ima i osobina koje osoba razvija volonterstvom (punom crtom istaknute su tri najčešće odabrane osobine volontera, a isprekidanom crtom su istaknute tri najčešće odabrane osobine koje osoba razvija volonterstvom).	41
Slika 10 Prikaz raspodjele odgovora u postocima za područje idealne volonterske akcije.	42
Slika 11 Prikaz raspodjele odgovora u postocima za ponuđena područja volonterskih akcija s obzirom na grad. Unutarnji se krug odnosi na odgovore ispitanika iz Varaždina, a vanjski na odgovore ispitanika iz Zadra.	43

9. Prilozi

Tema istraživanja u kojem sudjeluješ je *Volonterstvo srednjoškolskih učenika u Varaždinu i Zadru*, a provodi se za potrebe pisanja diplomskog rada. Anketa je potpuno **ANONIMNA**.

Pažljivo čitaj upute i iskreno odgovori na SVA pitanja. Nema točnih i netočnih odgovora.

Hvala!

1. Spol (zaokruži): **Ž** **M**
2. Grad u kojem pohađaš školu (zaokruži): **Varaždin** **Zadar**
3. Školski uspjeh koji si imao/la na kraju prošle školske godine (zaokruži):
 - a) odličan
 - b) vrlo dobar
 - c) dobar
 - d) dovoljan
 - e) nedovoljan
4. Navedi koliko puta si volontirao/la od upisa u srednju školu do danas: **U ŠKOLI:** _____, **IZVAN ŠKOLE:** _____
5. **Odaberi i zaokruži** u kojem području si volontirao/la (moguće je odabrati više odgovora):
 - a) nisam volontirao/la
 - b) **briga za druge ljude** (starije, nemoćne, djecu, invalide, zlostavljane, osobe s posebnim potrebama, siromašne, društveno marginalizirane),
 - c) **humanitarni rad** (pružanje pomoći područjima pogođenim prirodnim katastrofama ili ratom, obnova i uređenje javnih prostora ili prostora od opće koristi – škole, dječji domovi...),
 - d) **socijalni rad** (pružanje pomoći u bolnicama, zdravstvenim i socijalnim ustanovama, borba protiv kršenja ljudskih prava),
 - e) **rad u zaštiti okoliša** (sudjelovanje u akcijama čišćenja ili uređenja okoliša, provođenje kampanja za podizanje ekološke svijesti, očuvanje prirodnih dobara),
 - f) **kulturni rad** (pružanje pomoći u organizaciji kulturnih događaja i manifestacija, očuvanje kulturne i povijesne baštine, umjetnički humanitarni rad).
 - g) **Ostalo (navedi):** _____
6. **Na skali procjene zaokruživanjem JEDNOG od ponuđenih brojeva za SVAKU tvrdnju navedi stupanj u kojem se slažeš s tvrdnjom.**

TVRDNJE

	Izrazito se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem,	Slažem se	Izrazito se slažem
1. Volonterstvo je dobar način provođenja slobodnog vremena.	1	2	3	4	5
2. Volonterstvu je potrebno dati više pozornosti (u medijima, obitelji, školi i sl.)	1	2	3	4	5
3. Volonterstvo može biti korisno u pronalaženju i dobivanju posla.	1	2	3	4	5
4. Nitko se ozbiljno ne bavi promocijom volonterstva.	1	2	3	4	5
5. Znam kome se obratiti kad i ako želim volontirati.	1	2	3	4	5
6. Volontiranjem sklapam nova prijateljstva.	1	2	3	4	5
7. Volonterstvo utječe na osobni razvoj pojedinca.	1	2	3	4	5
8. Volonterstvo je precijenjeno.	1	2	3	4	5

7. Na skali procjene motivacije zaokruživanjem JEDNOG od ponuđenih brojeva pored SVAKOG faktora odredi kako utječu na tvoju motivaciju za volontiranje U ŠKOLI.

FAKTORI MOTIVACIJE U ŠKOLI

(U ovom slučaju, volontiranje u školi označava uključivanje u izvannastavne aktivnosti u školi koje nisu potaknute nekom materijalnom nagradom ili ocjenom. Npr.: uređenje okoliša, pomoć drugim učenicima, organizacija nekog događanja i sl.)

	Demotivira me	Ne utječe na moju motivaciju	Motivira me
1. suradnja s nastavnicima	1	2	3
2. druženje s drugim učenicima škole	1	2	3
3. pomaganje drugima	1	2	3
4. javno dodijeljeno priznanje na razini škole	1	2	3
5. potvrda o volonterstvu	1	2	3
6. osobno zadovoljstvo	1	2	3
7. utrošeno vrijeme za sudjelovanje	1	2	3
8. udaljenost od kuće (prijevoz)	1	2	3
9. mišljenje mojih roditelja	1	2	3

8. Na skali procjene motivacije zaokruživanjem JEDNOG od ponuđenih brojeva pored SVAKOG faktora odredi kako utječu na tvoju motivaciju za volontiranje IZVAN ŠKOLE.

FAKTORI MOTIVACIJE IZVAN ŠKOLE

(U ovom slučaju, volontiranje označava uključivanje u organiziranu aktivnost za koju se dobiva potvrda za volontiranje ili se upisuje u volonersku knjižicu. Mjesto volontiranja može biti u gradu ili mjestu u kojem živiš.)

	Demotivira me	Ne utječe na moju motivaciju	Motivira me
1. upoznavanje novih ljudi	1	2	3
2. upoznavanje grada i dostupnih sadržaja	1	2	3
3. pomaganje drugima	1	2	3
4. javno dodijeljeno priznanje na razini grada	1	2	3
5. potvrda o volonterstvu	1	2	3
6. osobno zadovoljstvo	1	2	3
7. utrošeno vrijeme za sudjelovanje	1	2	3
8. druženje s drugima	1	2	3
9. mišljenje mojih roditelja	1	2	3

9. Odaberi i **zaokruži TRI** osobine kojima bi opisao/la osobu koja volontira.

Kompetentna	Otvorena za nova iskustva	Neodgovorna	Svestrana	Bezobrazna
Ambiciozna	Društvena	Komunikativna	Samopouzdana	Snalažljiva
Sebična	Povučena	Strpljiva	Znatiželjna	Skromna
Altruistična	Povjerljiva	Fleksibilna	Inteligentna	
Odgovorna		Pristupačna	Suosjećajna	

10. Odaberi i **zaokruži TRI** osobine koje osoba **razvija** volonterstvom.

Inteligentnost	Strpljivost	Fleksibilnost	Znatiželjnost	Snalažljivost
Sebičnost	Pristupačnost	Otvorenost za nova iskustva	Neodgovornost	Skromnost
Odgovornost	Kompetentnost	Društenost	Suosjećajnost	Povučenost
Povjerljivost	Altruističnost	Samopouzdanost	Bezobraznost	
Komunikativnost	Svestranost		Ambicioznost	

11. Na skali procjene zaokruživanjem jednog od ponuđenih brojeva za svaku tvrdnju navedi stupanj u kojem se slažeš s tvrdnjama.

TVRDNJE					
	Izrazito se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem,	Slažem se	Izrazito se slažem
1. U mojoj obitelji se cijeni volontiranje.	1	2	3	4	5
2. Netko iz moje obitelji je aktivan volonter.	1	2	3	4	5
3. Roditelji bi djecu trebali poticati na uključivanje u volonterske akcije.	1	2	3	4	5
4. U medijima često nailazim na volonterske prilike.	1	2	3	4	5
5. U medijima se ne govori dovoljno o volonterstvu.	1	2	3	4	5
6. Mediji me potiču za razmišljanje o volonterstvu.	1	2	3	4	5
7. Moja škola pruža prilike za volontiranje.	1	2	3	4	5
8. U mojoj školi se radi na promicanju volonterstva.	1	2	3	4	5
9. U mojoj školi se cijeni volontiranje.	1	2	3	4	5

12. Zamisli svoju idealnu volontersku akciju. Kojem području pripada (zaokruži JEDAN od ponuđenih odgovora)?

- a) **briga za druge ljude** (starije, nemoćne, djecu, invalide, zlostavljane, osobe s posebnim potrebama, siromašne, društveno marginalizirane),
- b) **humanitarni rad** (pružanje pomoći područjima pogođenim prirodnim katastrofama ili ratom, obnova i uređenje javnih prostora ili prostora od opće koristi – škole, dječji domovi...),
- c) **socijalni rad** (pružanje pomoći u bolnicama, zdravstvenim i socijalnim ustanovama, borba protiv kršenja ljudskih prava),
- d) **rad u zaštiti okoliša** (sudjelovanje u akcijama čišćenja ili uređenja okoliša, provođenje kampanja za podizanje ekološke svijesti, očuvanje prirodnih dobara),
- e) **kulturni rad** (pružanje pomoći u organizaciji kulturnih događaja i manifestacija, očuvanje kulturne i povijesne baštine, umjetnički humanitarni rad).
- f) **ostalo (navedi):** _____

13. Odaberi JEDNO područje kojem najčešće pripadaju volonterske akcije na koje nailaziš u svojoj okolini (školi, gradu, mjestu i sl.) (zaokruži JEDAN od ponuđenih odgovora).

- a) **briga za druge ljude** (starije, nemoćne, djecu, invalide, zlostavljane, osobe s posebnim potrebama, siromašne, društveno marginalizirane),
- b) **humanitarni rad** (pružanje pomoći područjima pogođenim prirodnim katastrofama ili ratom, obnova i uređenje javnih prostora ili prostora od opće koristi – škole, dječji domovi...),
- c) **socijalni rad** (pružanje pomoći u bolnicama, zdravstvenim i socijalnim ustanovama, borba protiv kršenja ljudskih prava),
- d) **rad u zaštiti okoliša** (sudjelovanje u akcijama čišćenja ili uređenja okoliša, provođenje kampanja za podizanje ekološke svijesti, očuvanje prirodnih dobara),
- e) **kulturni rad** (pružanje pomoći u organizaciji kulturnih događaja i manifestacija, očuvanje kulturne i povijesne baštine, umjetnički humanitarni rad).
- f) **ostalo (navedi):** _____
- g) ne znam

14. Ukratko napiši što misliš o volontiranju kao načinu provođenja slobodnog vremena.

Hvala na sudjelovanju!

1. Koje je Vaše mišljenje o volonterstvu?
2. Postoje li na Vašoj školi organizirane volonterske akcije? Ako ne, zašto?
3. Postoje li na Vašoj školi akcije u koje se učenici mogu dobrovoljno uključiti (one koje se ne nazivaju formalno volontiranjem), a da nisu potaknute ocjenom ili nečim materijalnim (kao što su uređenje okoliša, pomaganje u učenju, organizacija nekog događanja i sl.)?
4. Ako ne, zašto? Ako da, zašto se ne prepoznaju kao volonterski angažmani?
5. Organiziraju li se na Vašoj školi ciljane aktivnosti koje promiču volonterstvo kao što su radionice, predavanja i slično? (čestina, vrsta)
6. Koji su, prema Vašem mišljenju, dobri (idealni) načini za promicanje volonterstva?
7. Što mislite, u koje akcije bi se učenici rado uključili tj. koja bi bila *idealna* volonterska akcija za učenike?

10. Sažetak

Volonterstvo u srednjim školama Zadra i Varaždina iz perspektiva ravnatelja i učenika gimnazijskih programa

Glavne sastavnice volonterstva su dobrovoljnost, dobrobit i odsutnost materijalne koristi. Iako se javljaju u raznim oblicima i obuhvaćaju razna područja, volonterske aktivnosti utječu na razvoj samog volontera, ali i na razvoj zajednice i društva. Razne organizacije uređuju formalno volontiranje, a vodeću ulogu imaju volonterski centri i škole u kojima mogu djelovati volonterski centri. Položaj volonterstva u školama uvelike ovisi o mišljenju ravnatelja o toj temi. Neki smatraju da doprinosi razvoju pojedinca, a neki pak da najviše utječe na razvoj zajednice. Učenici gimnazijskih programa, govoreći o volonterstvu, ističu da je ono dobar način provođenja slobodnog vremena i pomaganja drugima. Smatraju da kroz takve aktivnosti rade na osobnom razvoju, no zbog obaveza neki nisu angažirani na taj način. Učenici gimnazijskih programa u Zadru i Varaždinu svoje idealne volonterske akcije zamišljaju u područjima humanitarnog rada i brige za druge ljude. Ono što se učenicima (i ostalima) nudi može ovisiti o raznim aspektima života u zajednici, od potrebe za uređenjem okoliša do održavanja manifestacija na razini države i svijeta. Prema riječima ravnatelja, ne možemo svi činiti velika djela pa je tu volonterstvo kroz koje malim djelima pojedinac doprinosi razvoju sebe i zajednice.

Ključne riječi: ravnatelji, Varaždin, volonterstvo, volonterstvo srednjoškolskih učenika, Zadar

11. Summary

Voluntarism From the Perspective of High School Principals and Gymnasium Students in Zadar and Varaždin

Main elements of volunteerism are its voluntary nature, benefit to the community and the lack of material gain. Even though there are different forms to it, volunteering influences the development of volunteers, the community and the society. Formal volunteering is organized by different institutions, but the main actors are public volunteer centres and school volunteering teams. Attitude towards volunteerism in schools greatly depends on the principals' views on that issue. Some of them claim that it mostly benefits the development of a person, while others claim that it helps the community the most. When talking about volunteerism, gymnasium students point out that it is a good way to spend their free time, while also helping others. They believe that they work on their personal growth through such activities, but some of them do not get to be involved because they lack free time due to school obligations. Varaždin and Zadar gymnasium students imagine their ideal volunteering activities in the area of humanitarian work and care for other people. The activities offered to the students (and others) can depend on different aspects of the community they are in. Such aspects include the need for activities that range from cleaning the environment to organising manifestations on both the state and global levels. As one principal put it, not everyone can do big things, and that is why we have volunteerism, so a person can benefit to the development of self and the community through doing small things.

Key words: principal, Varaždin, volunteerism, volunteerism of high school students, Zadar